NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.007.04.2023

Pan
Marek Buczak
Prezes Zarządu
Zakładu Gospodarki Komunalnej
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Zakład Gospodarki Komunalnej
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
ul. 1 Maja 26B
55-080 Kąty Wrocławskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/087 – „Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych”

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15-17, 50-044 Wrocław
T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50
lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Gospodarki Komunalnej Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej: ZGK lub Spółka), ul. 1 Maja 26b, 55-080 Kąty Wrocławskie.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Buczak, Prezes Zarządu ZGK, od 4 lutego 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy. 2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 do dnia zakończenia czynności kontrolnych[1], z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[2].
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	**1.** Edward Klatka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/55/203 z 22 marca 2023 r. **2.** Rafał Sudnik, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/52/2023 z 21 marca 2023 r. (akta kontroli: t. I, str. 1-5)

[1] Do 30 czerwca 2023 r.
[2] Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna[3] kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

ZGK prowadził działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie (dalej: Gmina) na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych[4] w ramach posiadanego zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków[5]. Działania ZGK w tym zakresie nie zostały jednak kompleksowo zaplanowane i przygotowane, w tym w szczególności w obszarze dystrybucji wody do mieszkańców w przypadku braku możliwości zapewnienia dostaw wody siecią wodociągową.

Spółka posiadała sześć niezależnych podstawowych ujęć wody[6] oraz pierścieniowy układ sieci, który w warunkach kryzysowych umożliwiał zapewnienie zasilania poszczególnych stref zaopatrzenia w wodę z ujęć zasilających w normalnych warunkach inne strefy. Powołani w toku kontroli biegli[7] wskazali na wysoki stopień dywersyfikacji dostaw wody[8] i alokacji wody[9] w zbiornikach wody czystej[10], co ocenili pozytywnie[11]. Umowy zawarte przez ZGK na dostarczenie wody do poszczególnych obszarów Gminy z innymi podmiotami (przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi) zwiększały bezpieczeństwo dostaw wody dla mieszkańców, zarówno w sytuacji normalnej eksploatacji, jak również w sytuacjach kryzysowych. W aspekcie jakościowym zasoby ZGK pozwalały na uzdatnianie wody zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi[12].

ZGK, według stanu na 31 grudnia 2022 r., nie był jednak należycie przygotowany na wypadek konieczności realizacji dostaw wody przy wykorzystaniu zbiorników do

---

[3] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

[4] Sytuacja kryzysowa – każda sytuacja wpływająca na ograniczenie stopnia zaopatrzenia w wodę mieszkańców, w szczególności związana z dostarczaniem wody w warunkach specjalnych, takich jak wystąpienie skażenia, klęsk żywiołowych, awarii urządzeń i sieci wodociągowych, aktów terrorystycznych oraz zagrożenia wojną i działań wojennych.

[5] Decyzja z dnia 10 sierpnia 2002 r., dalej: zezwolenie.

[6] Ujęcie podstawowe – ujęcie wody, stanowiące podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę w danym systemie wodociągowym. W skład ujęć podstawowych posiadanych przez ZGK wchodziło 17 studni głębinowych (w tym jedna studnia w przypadku, której oczekiwano na udzielenie pozwolenia wodnoprawnego – pozwolenie takie zostało udzielone 21 czerwca 2023 r.).

[7] Biegli w dziedzinie bezpieczeństwa dostaw wody w sytuacjach kryzysowych powołani zostali w trybie art. 49 ust. 1 ustawy o NIK.

[8] Przez dywersyfikację w odniesieniu do systemu wodociągowego rozumie się różnicowanie produkcji i dystrybucji wody w celu zmniejszenia ryzyka braku dostawy wody w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

[9] Badanie wiązało się ustaleniem udziału wydajności eksploatacyjnej ujęcia w całkowitej wielkości dostaw wody (dywersyfikacja) oraz udziału objętości zbiornika w całkowitej objętości łącznej zbiorników wodociągowych (alokacja). Do oceny stopnia dywersyfikacji dostaw wody i alokacji zasobów wody wykorzystano tzw. wskaźnik Pielou.

[10] Zbiornik wody czystej – zbiornik wodociągowy, znajdujący się na terenie ujęcia i stacji uzdatniania wody.

[11] Zbiorniki wody czystej zlokalizowane na terenie poszczególnych stacji uzdatniania wody, o sumarycznej pojemność 1 580 m^3, pozwalały na zgromadzenie około 26 % dobowego zapasu wody dla warunków normalnych (dla średniej dobowej produkcji wody 6 120 m^3/dobę). Zapas wody gromadzonej w zbiornikach wody czystej do zaopatrzenia ludności w wodę, w przypadku zbiorników posiadanych według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r., pozwalał na pokrycie zapotrzebowania fizjologicznego (2,5 l na osobę, na dobę, przy populacji 25,1 tys. osób) przez 25,2 doby przy 100% napełnieniu zbiorników, 17,6 doby przy 70% napełnieniu oraz 16,3 doby przy minimalnym utrzymywanym napełnieniu (łącznie 1023 m^3). W przypadku zapotrzebowania minimalnego (ilość wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich w okresie ograniczonych dostaw przez kilka dni, określona przez biegłych na 193,1 m^3/dobę) zapas wody wynosił 8,2 doby przy 100% napełnieniu, 5,7 doby przy 70% napełnieniu oraz 5,3 doby przy minimalnym utrzymywanym napełnieniu, a w przypadku zapotrzebowania niezbędnego (ilość wody, która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i potrzeby wybranej produkcji w okresie ograniczonych dostaw, określona przez biegłych na 484,0 m^3/dobę) było to odpowiednio 3,3 doby, 2,3 doby oraz 2,1 doby.

[12] Dz. U. poz. 2294, dalej: rozporządzenie w sprawie jakości wody.

transportu i dystrybucji wody[13]. Dwa posiadane zbiorniki typu mauzer[14] o pojemności 1m^3 każdy, przy ich 10 krotnym wykorzystaniu w danej dobie, pozwalały na pokrycie jedynie ok. 32% zapotrzebowania fizjologicznego[15] mieszkańców Gminy na wodę (wynoszącego 62,7 m^3 na dobę dla populacji 25,1 tys. osób)[16]. W toku kontroli NIK sytuacja w zakresie możliwości dostaw wody w zbiornikach uległa poprawie – ZGK zakupił dwa kolejne zbiorniki typu mauzer[17] o pojemności 1 m^3 każdy oraz zbiornik o pojemności 2 m^3 z przeznaczeniem do montażu na przyczepie samochodowej – w wyniku czego dobowe możliwości dystrybucyjne wzrosły do ok. 80% zapotrzebowania fizjologicznego.

Niezależnie od powyższego w działalności ZGK stwierdzono nieprawidłowości polegające, między innymi, na: (1) dokonywaniu dostaw wody zbiornikami typu mauzer bez posiadania atestów higienicznych dotyczących tych zbiorników, (2) niewłaściwym zabezpieczeniu studni głębinowych[18] i części zbiorników na wodę czystą przed dostępem osób nieuprawnionych, (3) nieprawidłowym realizowaniu harmonogramów badań jakości wody do spożycia w latach 2021-2022 uzgodnionych z PPIS w związku nieobejmowaniem badaniami wody surowej w zakresie wskaźników mikrobiologicznych, (4) niepoinformowaniu Burmistrza Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie[19] o przekroczeniach parametrów mikrobiologicznych w wodzie pobranej w lipcu 2022 r. z wodociągów w Gniechowicach i Sadkowie, (5) nieprawidłowym prowadzeniu ewidencji awarii i nieinformowaniu Burmistrza o występujących zakłóceniach w dostawach wody na terenie Gminy oraz nierzetelnym dokumentowaniu przekazywania takich informacji do mieszkańców, (6) niewłaściwym realizowaniu obowiązków wynikających z ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane[20] w zakresie prowadzenia i dokumentowania kontroli okresowych obiektów budowlanych – stacji uzdatniania wody wraz ze studniami głębinowymi oraz zbiorników wody czystej, a także prowadzenia książek obiektów budowlanych, (7) wykonaniu studni głębinowej nr IV w Pietrzykowicach bez uprzedniego uzyskania pozwolenia wodnoprawnego[21].

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe[22] kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Określenie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy

Opis stanu faktycznego

1.1. ZGK[23], w badanym okresie zapewniał zbiorowe zaopatrzenie w wodę mieszkańcom Gminy. Według stanu na 31 grudnia 2022 r. długość czynnej sieci

[13] Cysterna, pojemnik na przyczepie lub pojemnik na wodę.
[14] Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.
[15] 2,5 l na osobę, na dobę. Jest to średnia ilość wody niezbędna do prawidłowego funkcjonowania organizmu dorosłego człowieka.
[16] Przy czym ZGK w 2022 r. nie posiadał atestów higienicznych dla użytkowanych zbiorników. Dla jednego z tych zbiorników pozyskano atest higieniczny w 2023 r.
[17] Jeden ze zbiorników posiadanych w 2022 r. został poddany likwidacji.
[18] Z wyłączeniem studni w Gniechowicach.
[19] Dalej: Burmistrz.
[20] Dz. U. z 2023 r. poz. 682, ze zm.; dalej: Prawo budowlane.
[21] Wystąpiono natomiast o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego.
[22] Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.
[23] 100% udziałów w Spółce posiada Gmina.

wodociągowej wynosiła 260,0 km. Wszystkie miejscowości na terenie Gminy posiadały wodociągi. W przypadku miejscowości Sokolniki, ZGK dostarczał wodociągiem wodę zakupioną od Zakładu Gospodarki Komunalnej w Kostomłotach Sp. z o.o., a w przypadku miejscowości Stary Dwór i Górzyce od Spółdzielni Mieszkaniowej „Ślęża" z Gniechowic[24]. ZGK posiadał również złączenia sieci wodociągowej z siecią Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji S.A. we Wrocławiu[25] (połączenia w Smolcu, Mokronosie Dolnym i Zabrodziu), a także z siecią wodociągową Zakładu Gospodarki Komunalnej w Mietkowie (połączenie w Szymanowie). Według stanu na 31 grudnia 2022 r. liczba ludności Gminy wynosiła 25 095, ZGK zapewniał zbiorowe zaopatrzenie mieszkańców Gminy, z wyjątkiem części mieszkańców Gniechowic, dla których zaopatrzenie to zapewniała SM „Ślęża" (dotyczyło to 950 osób). W latach 2021-2023[26] ZGK nie sprzedawał i nie dostarczał wody do spożycia przez ludzi do innych gmin.

ZGK, według stanu na 31 grudnia 2022 r., eksploatował sześć ujęć wód podziemnych[27] i stacji uzdatniania wody[28]. Ujęcia te i SUW zlokalizowane były w Kątach Wrocławskich[29], Gniechowicach[30], Kębłowicach[31], Pietrzykowicach[32], Sadkowie[33] i Smolcu[34]. Studnie na ujęciach były eksploatowane naprzemiennie. Ujmowana woda[35] wymagała uzdatniania.

(akta kontroli: t. I, str. 1-22, 206-244, 249-281, 351-353, 371-408; t. III, str. 342-345, 363-366; t. IV, str. 1-361; t VII, str. 342-407)

1.2. ZGK posiadał zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków począwszy od 10 sierpnia 2002 r., które nie było zmieniane[36]. W zakresie wymagań dotyczących jakości usług w zezwoleniu wskazano, że ZGK był zobowiązany do prowadzenia działalności objętej zezwoleniem na zasadach określonych w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków[37] oraz na

---

[24] Dalej: SM „Ślęża".
[25] Dalej: MPWiK S.A. we Wrocławiu.
[26] Do 31 maja 2023 r.
[27] ZGK nie posiadał ujęć wód powierzchniowych.
[28] Dalej: SUW.
[29] Ujęcie w skład którego, zgodnie z obowiązującym pozwoleniem wodnoprawnym, wchodziło pięć studni głębinowych (trzy znajdujące się w ogrodzonym terenie SUW oraz dwie poza tym terenem), o łącznej średniodobowej wydajności 1900 m^3. Na terenie SUW znajdowały się, między innymi, również dwa zbiorniki wody czystej o łącznej pojemności 400 m^3 (każdy zbiornik o pojemności 200 m^3).
[30] Ujęcie w skład którego, zgodnie z obowiązującym pozwoleniem wodnoprawnym, wchodziły dwie studnie głębinowe (jedna określona w tym pozwoleniu jako podstawowa, a druga jako awaryjna), znajdujące się na terenie SUW, o łącznej średniodobowej wydajności 1200 m^3. Na terenie SUW znajdował się, między innymi, również zbiornik wody czystej o pojemności 200 m^3.
[31] Ujęcie w skład którego, zgodnie z obowiązującym pozwoleniem wodnoprawnym, wchodziły dwie studnie głębinowe (jedna określona w tym pozwoleniu jako podstawowa, a druga jako awaryjna), znajdujące się na terenie SUW, o łącznej średniodobowej wydajności 367 m^3. Na terenie SUW znajdował się, między innymi, również zbiornik wody czystej o pojemności 100 m^3 (dwukomorowy).
[32] Ujęcie w skład którego, zgodnie z obowiązującym pozwoleniem wodnoprawnym, wchodziły trzy studnie głębinowe (dwie podstawowe oraz jedna awaryjna), które znajdowały się na innych działkach niż SUW, o łącznej średniodobowej wydajności 2095 m^3. Na terenie SUW znajdował się, między innymi, również zbiornik wody czystej o pojemności 400 m^3 (dwukomorowy). Ponadto na terenie SUW znajdowała się wykonana studnia głębinowa w przypadku, której ZGK wystąpił o wydanie pozwolenia na wykonanie urządzenia wodnego i ujmowanie wód podziemnych, które zostało udzielone 21 czerwca 2023 r. .
[33] Ujęcie w skład którego, zgodnie z obowiązującym pozwoleniem wodnoprawnym, wchodziły dwie studnie głębinowe (jedna określona w tym pozwoleniu jako podstawowa, a druga jako rezerwowa), znajdujące się na terenie SUW, o łącznej średniodobowej wydajności 2280 m^3. Na terenie SUW znajdowały się, między innymi, również dwa zbiorniki wody czystej o łącznej pojemności 280 m^3 (jeden zbiornik dwukomorowy o pojemności 200 m^3 oraz drugi o pojemności 80 m^3).
[34] Ujęcie w skład którego, zgodnie z obowiązującym pozwoleniem wodnoprawnym, wchodziły dwie studnie głębinowe, znajdujące się terenie SUW, o łącznej średniodobowej wydajności 2400 m^3. Na terenie SUW znajdował się, między innymi, również zbiornik wody czystej o pojemności 200 m^3 (dwukomorowy).
[35] Woda była ujmowana przez ZGK z otworów trzeciorzędowych.
[36] Według stanu na 31 marca 2023 r.
[37] Dz. U. z 2023 r. poz. 537.

warunkach ustalonych w przepisach wykonawczych do tej ustawy, w szczególności do zapewnienia wysokiej jakości świadczonych usług, niezawodności zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, przestrzegania wymagań ograniczania szkodliwego oddziaływania na środowisko i utrzymywania możliwie niskich kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. ZGK został zobowiązany do zapewnienia zdolności posiadanych urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody do odbiorców w wymaganych ilościach i pod odpowiednim ciśnieniem oraz odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, a także do zapewnienia należytej jakości dostarczanej wody i odprowadzanych ścieków. W zezwoleniu ZGK został także zobowiązany, między innymi, do prowadzenia ewidencji awarii oraz ich zasięgu i czasu usuwania oraz do przedkładania Zarządowi Gminy w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku sprawozdania za rok ubiegły w zakresie: a) częstotliwości, przyczyn i sposobu załatwiania skarg i wniosków wniesionych przez odbiorców usług, b) częstotliwości, przyczyn i czasu usuwania awarii, c) wniosków pokontrolnych z przeprowadzonych kontroli zewnętrznych, a także do poinformowania Zarządu Gminy o każdorazowej przerwie świadczenia usług wodociągowych i kanalizacyjnych przekraczającej 12 godzin. W przypadku: a) wystąpienia awarii urządzeń wodociągowych powodującej przerwy i ograniczenia w dostawach wody przekraczające 12 godzin, b) zaistnienia przerw w dostawach wody wskutek siły wyższej, to jest wskutek zdarzeń nagłych nieprzewidzianych i niezależnych od usługodawcy, takich jak klęski żywiołowe (powódź, susza, skażenie ujęcia wody wyciekami paliw ciekłych z rurociągów lub zbiorników), ZGK zobowiązany był do: niezwłocznego poinformowania o zaistniałej sytuacji odbiorców i upublicznienia informacji w prasie lub w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, uruchomienia zastępczych punktów poboru wody rozmieszczonych w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez odbiorców usług i upublicznienia informacji o ich usytuowaniu, niezwłocznego przystąpienia do usuwania skutków awarii lub skutków siły wyższej, bieżącego upubliczniania informacji na temat przewidywanego czasu trwania przerwy w dostawach wody.

(akta kontroli: t. I, str. 45-50)

1.3. W badanym okresie obowiązywały regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy ustalone uchwałą nr XLVI/587/18 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 11 października 2018 r.[38] (regulamin obowiązywał do 30 grudnia 2021 r.) oraz uchwałą nr XLIV/594/21 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 25 listopada 2021 r.[39] (obowiązujący od 31 grudnia 2021 r.[40]). Zgodnie z § 3 ust. 1 regulaminu, ZGK miał obowiązek zapewnienia następującego minimalnego poziomu świadczonych usług: 1) ciągłości i niezawodności dostawy wody do nieruchomości dla której zawarto umowę, zgodnie z wydanymi "Warunkami przyłączenia do sieci wodociągowej lub sieci kanalizacyjnej", o ciśnieniu nie mniejszym niż 0,05 MPa (0,5 bara) i nie większym niż 0,6 MPa (6 barów) w granicach technicznych możliwości świadczenia usług wyznaczonych, m.in. strukturą i średnicą przyłącza wodociągowego oraz instalacji wewnętrznej odbiorcy usług; 2) zapewnienia dostawy wody o jakości przeznaczonej do spożycia przez ludzi i o parametrach nieprzekraczających wymienionych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody, w tym wartości: smak akceptowalny przez konsumentów i bez nieprawidłowych zmian, zapach akceptowalny przez konsumentów i bez nieprawidłowych zmian, barwa akceptowalna przez konsumentów i bez nieprawidłowych zmian, mętność akceptowalna przez konsumentów i bez

[38] Dz. Urz. Woj. Dol. poz. 5123.
[39] Dz. Urz. Woj. Dol. poz. 6072.
[40] Dalej: regulamin.

nieprawidłowych zmian, pH w granicach 6,5-9,5 - przewodność elektryczna do 2.500 µS/cm, liczba Enterokoków kałowych 0 jtk/100 ml, liczba Escherichia coli 0 jtk/100 ml, ogólna liczba mikroorganizmów w 22ºC <100jtk/1ml, twardość (CaCO3) - 60-500 mg/l, żelazo < 200 µg/l, mangan < 50 µg/l, 3) zapewnienia dostawy wody przeznaczonej do spożycia w ilości nie mniejszej niż 0,5 m^3 na dobę. Według § 3 ust. 3 regulaminu, o doraźnym ograniczeniu w sposobie korzystania z wody zgodnie z ust. 1 tego regulaminu przez odbiorców usług w sytuacji niedoboru spowodowanego: suszą, wystąpieniem katastrofy naturalnej lub awarii technicznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej[41], ZGK miał informować odbiorców usług w sposób zwyczajowo przyjęty. W myśl § 17 regulaminu, ZGK w przypadku nieprzewidywanych zakłóceń w realizacji usług zaopatrzenia w wodę lub odprowadzenia ścieków, winien niezwłocznie poinformować Burmistrza oraz odbiorców usług w sposób zwyczajowo przyjęty, w tym przez umieszczenie informacji na swojej stronie internetowej. W przypadku, gdy przerwa w dostawie wody trwała dłużej niż 12 godzin, ZGK był zobowiązany zapewnić zastępczy punkt poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, informując o miejscu jego lokalizacji (§ 18 ust. 2 regulaminu). ZGK był zobowiązany zapewnić odbiorcom usług należyty poziom usług, działając przez swoje służby, udzielać odbiorcy usług pełnej informacji dotyczącej realizacji usług, przyjmować zgłoszenia o awarii przez całą dobę. Odbiorca miał prawo składać do ZGK reklamacje dotyczące świadczonych usług. Reklamacje mogły być zgłaszane pisemnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną. Reklamacje mogły być również zgłaszane osobiście w siedzibie Spółki. ZGK był zobowiązany od niezwłocznego rozpatrywania reklamacji, nie dłużej jednak, niż w terminie 21 dni od dnia jej wniesienia (§§ 19-22 regulaminu). Reklamacje jakości wody dostarczanej powinny być również zgłaszane niezwłocznie (§ 23 regulaminu). Zgodnie z regulaminem, woda do celów przeciwpożarowych była dostępna z urządzeń wodociągowych posiadanych przez ZGK, a przede wszystkim z hydrantów zainstalowanych na sieci wodociągowej. Uprawnione do poboru wody na cele przeciwpożarowe były jednostki straży pożarnej. Ilość wody pobieranej na cele przeciwpożarowe wraz z określeniem punktów poboru miała być ustalana na podstawie pisemnych informacji składanych przez jednostki straży pożarnej do ZGK (w przypadku korzystania z jego ujęć). W przypadku poboru wody na cele przeciwpożarowe z urządzeń wodociągowych, którymi woda jest dostarczana dla innych odbiorców usług, jednostka straży pożarnej była zobowiązana niezwłocznie przekazywać ZGK informacje o ilości wody pobranej (§§ 25-28 regulaminu).

(akta kontroli: t. I, str. 300-315)

1.4. Zadanie w zakresie prowadzenia zaopatrzenia mieszkańców Gminy w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w sytuacjach kryzysowych nie zostało odrębnie wymienione w dokumentach dotyczących utworzenia ZGK[42].

(akta kontroli: t. VII, str. 342-407)

1.5. Zgodnie z aktualnie obowiązującym regulaminem organizacyjnym ZGK[43] (jak i uprzednio obowiązujących w okresie kontrolowanym regulaminach

[41] Dz. U. z 2017 r. poz. 1897.

[42] Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zawarta 13 czerwca 2000 r. w formie aktu notarialnego (repertorium A, numer 4817/2000). W poprzedzającej umowę spółki, uchwale nr XX/125/2000 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 30 marca 2000 r. w sprawie utworzenia jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialności Gminy Kąty Wrocławskie, wskazano, że przedmiotem działania spółki będzie bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, w szczególności w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

[43] Regulamin wprowadzony uchwałą Zarządu ZGK nr 1/2022 r. z dnia 6 kwietnia 2022 r., obowiązujący od 26 kwietnia 2022 r.

organizacyjnych[44]) zadania związane z ciągłym zapewnieniem zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy i podmiotów gospodarczych zostały powierzone Działowi Wodociągów. Jednakże w całokształcie zadań ww. działu nie wyodrębniono w postanowieniach regulaminu organizacyjnego, zadania dotyczącego zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych (takie zadanie nie zostało również wyodrębnione w zakresach obowiązków pracowników ZGK). Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że rzeczą oczywistą w praktyce działania Spółki, jest to, że za dostawę wody w każdej sytuacji (normalnej i kryzysowej) odpowiada Dział Wodociągów oraz Dyrektor ds. technicznych i Prezes Zarządu Spółki.

(akta kontroli: t. I, str. 51-205; t. VIII, str. 200-203)

1.6. Zarządzeniem nr 11/A/2020 Prezesa Zarządu ZGK z dnia 2 kwietnia 2020 r. wprowadzono „Instrukcję postępowania na wypadek niekontrolowanej sytuacji awaryjnej o dużych rozmiarach na sieci wodociągowej Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Kątach Wrocławskich", która obowiązywała w okresie od dnia wydania ww. zarządzenia do 6 marca 2022 r. Zarządzeniem nr 5/A/2022 Zarządu ZGK z dnia 7 marca 2022 r. wprowadzono „Plan zaopatrzenia ludności miasta i gminy Kąty Wrocławskie w wodę pitną w sytuacjach kryzysowych"[45]. Dokumenty te zostały wprowadzone z własnej inicjatywy Prezesa Zarządu ZGK. Celem Planu było określenie działań jakie podjąć należy na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowej, tj. (jak określono w Planie) nagłej sytuacji awaryjnej o dużych rozmiarach, przez którą należało rozumieć zdarzenie: niespodziewane, związane z działalnością żywiołów, wojen lub ataków terrorystycznych, powodujące zatrzymanie dostaw wody dla co najmniej jednej miejscowości lub mające negatywny wpływ na dostawy wody o odpowiednim ciśnieniu i odpowiedniej jakości dla całości społeczeństwa zamieszkującej w jednej miejscowości zaopatrywanej przez ZGK, której efekty przyczynić mogą się do braku dostępności do bieżących źródeł wody na terenie Gminy o czasie trwania powyżej 12 godzin. W Planie podano liczbę ludności poszczególnych miejscowości według stanu na 31 grudnia 2021 r.

Plan zawierał charakterystykę systemu zaopatrzenia w wodę na terenie Gminy, w tym wskazano w szczególności na parametry ujęć wody, posiadanie 17 studni głębinowych czerpiących wodę z pokładów trzeciorzędowych, sześć SUW, sieci rurociągów tranzytowych (pomiędzy miejscowościami[46]) oraz sieci rozdzielczych. W Planie wskazano, że dodatkowo dla zapewnienia dywersyfikacji wody na wypadek sytuacji kryzysowych oraz zasilenia skrajnych miejscowości na terenie Gminy, woda dla odbiorców mogła być dostarczona z: sieci MPWiK S.A. we Wrocławiu, sieci Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Kostomłotach, sieci SM „Ślęża", a także z sieci Zakładu Gospodarki Komunalnej w Mietkowie.

W Planie wskazano także, że system dystrybucji wody dla mieszkańców oraz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy podzielony był na dwa odrębne systemy wodociągowe: a) północny i b) południowy, do którego zaliczono również Miasto Kąty Wrocławskie.

Na system północny składały się miejscowości: Sadowice, Sadków, Baranowice, Bliż, Pietrzykowice, Nowa Wieś Wrocławska, Zabrodzie, Cesarzowice, Jaszkotle, Zybiszów, Gądów, Rybnica, Bogdaszowice, Stoszyce, Romnów, Małkowice, Samotwór, Skałka, Kębłowice, Małkowice, Krzeptów, Smolec, Mokronos Górny,

[44] Regulamin wprowadzony uchwałą Zarządu ZGK nr 7/2021 z dnia 17 sierpnia 2021 r. (obowiązujący od 17 sierpnia 2021 r.) oraz regulamin wprowadzony uchwałą Zarządu ZGK nr 9/2020 z dnia 12 października 2020 r. (obowiązujący od 12 października 2020 r.).

[45] Dalej: Plan. Od 7 marca 2022 r. utraciła moc „Instrukcja postępowania na wypadek niekontrolowanej sytuacji awaryjnej o dużych rozmiarach na sieci wodociągowej Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Kątach Wrocławskich".

[46] W Planie określono zasady uruchamiania rurociągów tranzytowych.

Mokronos Dolny. Miejscowości te mogły być zaopatrywane z ujęć: SUW Smolec, SUW Pietrzykowice, SUW Sadków, SUW Kębłowice oraz ze złączenia z sieciami MPWiK S.A. we Wrocławiu (w Smolcu, Zabrodziu i Mokronosie Dolnym).

Na system południowy składały się miejscowości: Miasto Kąty Wrocławskie, Wszemiłowice, Sadkówek, Pełcznica, Sośnica, Kozłów, Nowa Wieś Kącka, Różaniec, Strzeganowice, Wojtkowice, Krobielowice, Stary Dwór, Gniechowice, Górzyce, Zachowice, Czereńczyce, Kamionna, Kilianów, Szymanów. Miejscowości te mogły być zaopatrywane z ujęć: SUW Kąty Wrocławskie, SUW Gniechowice, SM „Ślęża" oraz Zakładu Gospodarki Komunalnej w Mietkowie.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że poszczególne systemy są układami zamkniętymi i w zakresie tych układów odbiorcy mogą być zasilani zamiennie z wyżej wymienionych ujęć. W sytuacji pracy układu w warunkach standardowych (tj. w przypadku braku sytuacji kryzysowej), system dystrybucji wody skonfigurowany jest w sposób umożliwiający stabilne rozbiory o każdej porze dnia w każdym punkcie poboru. Wzajemne przenikanie się oraz oddziaływanie na siebie poszczególnych stacji SUW, w trybie pracy w warunkach normalnych, jest ograniczone ze względu na efektywność energetyczną oraz hydrauliczną (eliminowane są niekorzystne warunki w rurociągach, np. uderzenia hydrauliczne oraz zmiany kierunków przepływu wody w cyklu dobowym). W przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej, istnieje możliwość dowolnej konfiguracji systemu dystrybucji wody. Każdy z układów (północ/południe) posiadał charakter pierścieniowy, sposób dystrybucji wody w sytuacji awaryjnej umożliwiający wzajemne przenikanie się obszarów zasilanych z poszczególnych SUW. Przyjęcie podziału na dwa obszary, tj. północny i południowy oraz brak połączenia między nimi stanowi dodatkowe zabezpieczenie umożliwiające produkcję wody nawet w przypadku globalnego zniszczenia jednego z układów. W poszczególnych układach (północ/południe), wodę do każdego punktu dostarczyć może dowolna stacja SUW znajdująca się na jego obszarze. Dystrybucja wody może być także realizowana z wykorzystaniem punktów złączeń z gminami sąsiednimi. Charakter pierścieniowy układu pozwala dystrybuować wodę w sposób dowolny. Regulacja przepływu pomiędzy obszarami odbywa się z wykorzystaniem zasuw ziemnych obsługiwanych ręcznie przez wykwalifikowany personel ZGK, co pozwala na obsługę układu pomimo przerw w dostawie prądu. Odpowiednie ustawienie zasuw sieciowych pozwala na zapewnienie nieprzerwanych dostaw wody bez względu na sytuacje kryzysowe występujące na obszarze Gminy.

W Planie określono również działania na wypadek braku energii elektrycznej w ujęciach. Wskazano, że SUW w Kątach Wrocławskich posiadała na wyposażeniu agregat prądotwórczy, a pozostałe SUW posiadały możliwość przyłączenia agregatów, zaś ZGK posiadał dwa mobilne agregaty prądotwórcze znajdujące się na terenie jego siedziby. Na wypadek awarii agregatów wskazano na możliwe działania w tym obszarze (kontakt z Urzędem Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie, wynajęcie agregatów od firm komercyjnych). W Planie wskazano ponadto, że zapas paliwa do agregatów powinien zapewniać 200 godzin pracy tych urządzeń, a paliwo do agregatów można pobierać ze zbiornika znajdującego się na terenie siedziby ZGK. ZGK nie dysponował możliwościami gromadzenia takich zapasów paliwa, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

W Planie ujęto, że w przypadku braku możliwości przywrócenia systemu do pełnej sprawności oraz funkcjonalności należy po 12 godzinach trwania zdarzenia rozpocząć dostarczanie wody beczkowozami oraz udostępnić informację o lokalizacji zastępczych punktów poboru wody na terenie Gminy. Zastępcze punkty poboru wody na terenie Gminy, wskazane z Planie, znajdowały się w Kątach Wrocławskich, Sadkowie, Krzeptowie i Smolcu. Przy czym w Planie określono również, że każdy

hydrant może po zamontowaniu punktu czerpalnego służyć jako zastępczy punkt poboru wody. O lokalizacji zastępczych punktów poboru wody należało niezwłocznie po wystąpieniu zdarzenia powiadomić kierownictwo podmiotów przywołanych w Planie (w tej kategorii w Planie ujęto: ZGK, Urząd Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie, Państwową Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu). Zawiadomienie odbiorców usług winno nastąpić niezwłocznie. Do przekazania informacji zalecano wykorzystanie strony internetowej ZGK oraz tradycyjnych tablic ogłoszeniowych. W Planie przewidziano również, że w przypadku zaistnienia takiej potrzeby należało dostarczyć do wyznaczonych, zastępczych punktów poboru wody wodę butelkowaną w ilości minimum 7,5 litrów/osobę/dzień, a dystrybucję wody należało realizować poprzez transport własny (na cele dystrybucji wody podczas stanu sytuacji awaryjnej skierować należało minimum 50% posiadanych środków transportowych. Pozostałą część posiadanych środków transportowych należało pozostawić w dyspozycji na potrzeby zapobiegania ewentualnemu rozprzestrzenianiu się awarii).

(akta kontroli: t. I, str. 6-44; t. VIII, str. 200-203)

1.7. W Planie zawarto informacje o liczbie mieszkańców poszczególnych miejscowości na terenie Gminy według stanu na 31 grudnia 2021 r. (informacja ta pochodziła z Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie). W Planie określono: 1) niezbędną ilość wody: a) dla ludności – 15 dm^3/osobę dziennie, b) dla zakładów użyteczności publicznej – 50% normalnego zapotrzebowania, c) dla zakładów przemysłowych – ilość umożliwiającą zapewnienie funkcjonowania, d) na cele własne wodociągu – 5-15% produkcji dobowej, e) dla urządzeń przeciwpożarowych: w zależności od potrzeb i specyfiki terenu – według ustaleń właściwej terenowo komendy straży pożarnej oraz 2) minimalną ilość wody dla ludności – 7,5 dm^3/osobę dziennie. W Planie wskazano również, że warunki kryzysowe ograniczają ilość dostępnej wody. Wymagane było zapewnienie jej dostaw według poniżej podanych ilości: a) ilość wody związana z fizjologią człowieka – 2,5 dm^3/osobę dziennie, b) minimalna ilość wody do celów spożywczych na okres kilku dób – 7,5 dm^3/osobę dziennie, c) niezbędna ilość wody do celów spożywczych na okres kilku tygodni – 15 dm^3/osobę dziennie, d) wymagana ilość wody do celów spożywczych – 30 dm^3/osobę dziennie. W Planie określono również, że w związku z faktem, iż całość wód dostarczanych dla mieszkańców Gminy przez ZGK jest pozyskiwana z trzeciorzędowych ujęć wodonośnych w I i II klasie czystości (z przekroczeniami wyłącznie żelaza i manganu w ilościach nie stanowiących zagrożenia dla życia ludzkiego), w szczególnie uzasadnionych przypadkach, za pisemną zgodą Prezesa Zarządu ZGK i Burmistrza i oraz po uzyskaniu akceptacji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu, dostawa wody mogła odbywać się z pominięciem sytemu uzdatniania wody wyłącznie ze studni głębinowych. Podczas powyższego należało bezwzględnie wodę poddać dezynfekcji za pomocą stacji dozowania i roztwarzania podchlorynu sodu.

W Planie nie sprecyzowano jaką ilość wody należy zapewnić na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowych (w tym również na potrzeby inne niż dostawa wody dla mieszkańców) przy określonych scenariuszach zdarzeń oraz w jakim zakresie i jakiego rodzaju zapotrzebowania będą pokrywane przez ZGK. Nie wskazano również jakimi zasobami w zakresie zbiorników do transportu i dystrybucji wody dysponuje ZGK oraz nie określono czy są one wystarczające do zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych w celu pokrycia ustalonych poziomów zapotrzebowania na wodę. W Planie nie ustalono również procedur dotyczących przechowywania, przygotowania i wykorzystania takich zbiorników na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowych, w tym kwestii badań wody ze zbiorników do

transportu i dystrybucji wody (instrukcja w tym zakresie została wprowadzona w toku kontroli).

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że założeniem Planu (i wcześniejszej instrukcji) było zapewnienie ciągłości dostaw wody przy wykorzystaniu sieci wodociągowej. Brak skonkretyzowania zapotrzebowania na wodę dla innych celów wynikał z faktu, iż jako priorytet dostaw wody w sytuacji awaryjnej potraktowano bezpośrednie potrzeby mieszkańców Gminy. Ze względu na okoliczność, że głównym celem ww. dokumentów było zapewnienie ciągłości dostaw siecią wodociągową, nie określano również zasobów w postaci zbiorników do transportu i dystrybucji wody oraz zasad postępowania w tym zakresie.

W Planie jak i w innych dokumentach wewnętrznych obowiązujących w ZGK, nie określono zasad ochrony studni głębinowych, SUW, zbiorników wody uzdatnionej oraz kontrolowania ich stanu w zakresie zabezpieczenia przed dostępem osób nieupoważnionych (w tym częstotliwości sprawdzania zabezpieczeń fizycznych, prawidłowości działania czujników otwarcia studni lub pokryw włazów do zbiorników wody czystej).

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że brak regulacji wewnętrznych wynikał z faktu, iż każde ujęcie posiada wyznaczoną strefę ochrony bezpośredniej, ustanowioną na podstawie przepisów prawa. Każda decyzja ustanawiającą strefę ochronną nakłada i opisuje obowiązek w jaki ZGK powinien realizować ochronę terenu.

(akta kontroli: t. I, str. 24-44; t. VII, str. 338-341; t. VIII, str. 1-5, 214-220)

1.8. ZGK nie został zobowiązany przez Burmistrza do sporządzenia dokumentów dotyczących zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy na wypadek sytuacji kryzysowych. Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że powodem wprowadzenia instrukcji była epidemia koronawirusa SARS-CoV-2 i związane z tym obawy dotyczące funkcjonowania ZGK w przypadku skierowania na kwarantannę znacznej części załogi. Plan został zaś wprowadzony w szczególności w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie i obserwowanymi tam wydarzeniami. Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił również, że sporządzając Plan korzystano z uregulowań zawartych w zarządzeniu nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych[47], w zakresie dotyczącym określenia zapotrzebowania na wodę.

(akta kontroli: t. VIII, str. 200-203)

1.9. W Planie określono miejsca w systemie produkcji i dystrybucji wody, w których mogła wystąpić nagła sytuacja awaryjna o dużych rozmiarach, tj.: 1) ujmowanie – obejmujące miejsca studni głębinowych oraz obszary w wyznaczonej strefie ochrony bezpośredniej, 2) uzdatnianie – obejmujące układy technologiczne stacji uzdatniania wody, 3) dystrybucję – obejmującą sieci wodociągowego na terenie Gminy. W przypadku ujmowania jako zagrożenia wskazano: zawalenie się studni głębinowej, zatrucie studni głębinowej, uszkodzenie studni głębinowej wskutek działania zewnętrznych sił natury, zniszczenie studni głębinowej poprzez inne czynniki zewnętrzne o charakterze ludzkim, wyczerpanie się wody w poziomie wodonośnym. W przypadku uzdatniania wskazano na możliwość trwałej awarii SUW i zawalenia się budynku SUW. W odniesieniu do dystrybucji jako zagrożenia określono: uszkodzenia rurociągów wskutek działania zewnętrznych sił natury, uszkodzenia rurociągów poprzez wpływ czynnika ludzkiego, zewnętrzne zatrucie wody wodociągowej, trwałe przerwanie ciągłości rur. W Planie ustalono, że w przypadku zaistnienia jednego z problemów wymienionych powyżej należy bezwzględnie unieczynnić studnię oraz

[47] M.P. Nr 59 poz. 663.

uruchomić wydobycie rezerwowe ze studni sąsiedniej (jeśli jest to możliwe i bezpieczne dla obsługi stacji). Wskazano również SUW, gdzie obecne są studnie rezerwowe lub zastępcze, tj.: SUW Kąty Wrocławskie, SUW Pietrzykowice, SUW Sadków, SUW Gniechowice i SUW Kębłowice.

W Planie postanowiono, że na SUW, gdzie nie występują studnie rezerwowe albo studnie rezerwowe, które nie pokrywają w całości zapotrzebowania ujęcia, należy wyłączyć SUW oraz skorzystać z zasilania pierścieniowego z wykorzystaniem sąsiedniej, znajdującej się najbliżej innej SUW. W przypadku braku możliwości uruchomienia SUW sąsiedniej należy uruchomić dopływ wody ze źródeł alternatywnych zgodnie z zawartymi umowami (Wrocław, Kostomłoty, Gniechowice). Przedstawiono również sposób postępowania w odniesieniu do poszczególnych SUW w zakresie zasilania w wodę na wypadek braku możliwości wykorzystania studni eksploatowanych w tych SUW w warunkach normalnych.

ZGK w okresie objętym kontrolą nie dokonał oceny ryzyka wystąpienia zagrożeń wskazanych w Planie oraz nie określił środków zaradczych – środków bezpieczeństwa jakie należało wdrożyć w celu przeciwdziałania zaistnieniu zdarzeń zagrażających ciągłości zaopatrzenia w wodę do spożycia.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że tworząc Plan nie posiadano wiedzy o potrzebie umieszczenia w nim takiej oceny. Ponadto wyjaśnił, że Plan nie został przekazany do Urzędu Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie ponieważ został stworzony jako dokument wewnętrzny do wykorzystania na potrzeby ZGK.

(akta kontroli: t. I, str. 24-44; t. III, str. 1-10; t VIII, str. 214-220)

1.10. W Planie (oraz wcześniejszej instrukcji) nie określono potrzeb/niedoborów (braków) w zakresie urządzeń wodociągowych, alternatywnych źródeł wody oraz materiałów/sprzętu technicznego niezbędnego do zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych w przypadku ich wystąpienia na terenie Gminy. Zadania dotyczące urządzeń wodociągowych, znajdujących zastosowanie również w sytuacjach kryzysowych, zostały ujęte w wieloletnich planach rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych.

W odniesieniu do nieokreślenia w Planie niedoborów dotyczących alternatywnych źródeł wody oraz zbiorników do transportu i dystrybucji wody pitnej Prezes Zarządu ZGK wskazał, że Spółka nie została zobowiązana do ujęcia takich informacji w Planie.

(akta kontroli: t. I, str. 6-44; t. VII, str. 4-9, 229-235)

1.11. W latach 2021-2023[48] ZGK opracował i przekazał Burmistrzowi w dniu 28 kwietnia 2022 r. projekt wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych na lata 2022-2025. W badanym okresie, do 25 maja 2022 r. obowiązywał wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych ZGK na lata 2021-2023[49]. Od 26 maja 2022 r. obowiązuje wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych ZGK na lata 2022-2025[50].

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że ZGK dokonał przeglądu potrzeb w zakresie infrastruktury wodociągowej mogącej służyć mieszkańcom terenu obsługiwanej Gminy w czasie normalnej eksploatacji oraz sytuacji kryzysowych przystępując do

[48] Do 28 czerwca 2023 r.

[49] Ustalony uchwałą nr XXVI/355/20 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 24 września 2020 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Kątach Wrocławskich, na lata 2021-2023.

[50] Ustalony uchwałą nr LIII/681/22 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Kątach Wrocławskich, na lata 2022-2025.

procedowania planów wieloletniego rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych obowiązujących w latach 2021-2023 oraz 2022-2025.

W wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych ZGK na lata 2021-2023 przewidziano między innymi: 1) wykonanie rozbudowy stacji uzdatniania wody w Smolcu w latach 2021-2022 r. za kwotę 2 049,5 tys. zł, 2) budowę w 2021 r. sieci wodociągowej Smolec-Krzeptów o długości 0,9 km i średnicy 160 mm, za kwotę 142,0 tys. zł, umożliwiającej, między innymi, dostawy wody do szkoły w Krzeptowie oraz dystrybucję wody z Wrocławia w sytuacjach awaryjnych na tereny miejscowości Krzeptów, Kębłowice, Bogdaszowice i Małkowice, 3) uzbrojenie studni głębinowej nr IV w Pietrzykowicach w 2021 r. za kwotę 65,0 tys. zł, 4) budowę studni głębinowej w Kębłowicach w 2023 r. za kwotę 750,0 tys. zł w celu zapewnienia dywersyfikacji dostaw wody, 5) wykonanie w 2023 r. projektu rozbudowy SUW w Kębłowicach za kwotę 141,0 tys. zł, 6) wykonanie w 2022 r. projektu budowy wodociągu Mokronos Dolny - Mokronos Górny, o długości 2,3 km i średnicy 225 mm, za kwotę 77,0 tys. zł w celu zabezpieczenia większego obszaru Gminy w zakresie dostaw wody z Wrocławia w sytuacjach awaryjnych oraz dywersyfikacji dostaw wody na terenie Gminy ze szczególnym uwzględnieniem jej centralnej części, 7) wykonanie w latach 2022-2023 projektu budowy wodociągu Wrocław-Zabrodzie o długości 2,0 km i średnicy 225 mm, za kwotę 77,0 tys. zł w celu zabezpieczenia dostaw wody z Wrocławia w sytuacjach awaryjnych oraz dywersyfikacji dostaw wody na terenie Gminy, 8) wykonanie w 2023 r. projektu budowy wodociągu Sadowice - Kąty Wrocławskie o długości 3,9 km i średnicy 225 mm, za kwotę 125,0 tys. zł w celu dywersyfikacji dostaw wody, zabezpieczenia przed spadkami ciśnienia oraz trudnościami w dostawie wody w sytuacjach nieprzewidzianych i awaryjnych.

Prezes Zarządu ZGK w związku z rezygnacją w kolejnym wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych ZGK na lata 2023-2025 z wykonania projektu budowy wodociągu Sadowice - Kąty Wrocławskie, łączącego północny i południowy system wodociągowy wyjaśnił, że było to spowodowane tym, że budowa sieci nie zapewniłaby wystarczającego pokrycia zapotrzebowania na wodę zarówno dla północnego jak i południowego systemu wodociągowego. Spółka podjęła decyzję o osobnym rozwoju obu systemów, w przypadku systemu południowego, poprzez rozbudowę ujęcia w Gniechowicach, a w przypadku systemu północnego, poprzez rozbudowę ujęcia w Kębłowicach.

W wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych ZGK na lata 2023-2025, w zakresie ujmowania wody przewidziano: 1) budowę dodatkowej studni głębinowej w Kębłowicach w 2023 r. za kwotę 750,0 tys. zł oraz 2) budowę zastępczej (rezerwowej) studni głębinowej w Smolcu w 2024 r. za kwotę 900,0 tys. zł. W zakresie uzdatniania i magazynowania wody przewidziano, między innymi: 1) w 2024 r. modernizację SUW w Kębłowicach za kwotę 1781,0 tys. zł i zwiększenie jej wydajności w związku z budową nowej studni głębinowej, 2) wykonanie w 2025 r. projektu modernizacji SUW w Gniechowicach za kwotę 77,5 tys. zł, poprzez zwiększenie jej wydajności do poziomu 50m^3/h, 3) budowę w 2023 r. zbiornika wody czystej w Smolcu za kwotę 768,5 tys. zł w celu minimalizacji wpływu nierównomierności rozbioru wody i zapewnienia ciągłości dostawy wody, 4) wykonanie w 2023 r. projektu budowy SUW w Bogdaszowicach wraz z infrastrukturą towarzyszącą za kwotę 197,0 tys. zł, w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw wody dla północnej części Gminy, 5) budowę w 2022 r. SUW w Smolcu za kwotę 1150, 0 tys. zł w celu zwiększenia bezpieczeństwa dostaw wody na terenie Smolca i miejscowości sąsiednich, 6) zaprojektowanie i budowę do 2025 r. zbiornika wody czystej w Pietrzykowicach w celu minimalizacji wpływu nierównomierności rozbioru wody i zapewnienia ciągłości dostawy wody, za kwotę

827,0 tys. zł. W zakresie dystrybucji wody przewidziano, między innymi: 1) wykonanie w 2022 r. projektu budowy wodociągu Mokronos Dolny - Mokronos Górny, o długości 2,3 km i średnicy 225 mm, za kwotę 47,5 tys. zł w celu zabezpieczenia większego obszaru Gminy w zakresie dostaw wody z Wrocławia w sytuacjach awaryjnych oraz dywersyfikacji dostaw wody na terenie Gminy ze szczególnym uwzględnieniem jej centralnej części, 2) budowę w 2025 r. wodociągu Wrocław-Zabrodzie o długości 2,0 km i średnicy 225 mm, za kwotę 2 070,0 tys. zł w celu zabezpieczenia dostaw wody z Wrocławia w sytuacjach awaryjnych oraz dywersyfikacji dostaw wody na terenie Gminy.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że zadanie wskazane w planie na 2023 r. dotyczące wykonania projektu budowy SUW w Bogdaszowicach nie będzie realizowane. Wynikało to z faktu zwiększenia zakresu robót dla SUW Kębłowice i konieczności zaangażowania większych środków niż pierwotnie zakładano.

(akta kontroli: t. I, str. 6-22, 282-299; t. VIII, str. 1-5, 105-128)

1.12. W Planie scharakteryzowano sieć wodociągową na terenie Gminy, zawarto informacje dotyczące uruchamiana zasilania rezerwowego w wodę (w przypadku braku możliwości wykorzystania poszczególnych ujęć podstawowych lub ich niewystarczającej wydajności), w tym poprzez wykorzystanie rurociągów tranzytowych łączących poszczególne wodociągi oraz pobór wody od podmiotów zewnętrznych (MPWiK S.A. we Wrocławiu, Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Kostomłotach[51], SM „Ślęża"[52], Zakład Gospodarki Komunalnej w Mietkowie[53]). ZGK wskazał jako zasoby wody przewidziane do wykorzystania w sytuacji kryzysowej, sześć ujęć podstawowych (w których w skład, według stanu na 31 grudnia 2022 r., wchodziło 16 studni głębinowych objętych pozwoleniami wodnoprawnymi oraz jedna wykonana studnia w Pietrzykowicach, w zakresie której ZGK wystąpił o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie urządzenia wodnego i pobór wód podziemnych[54]), a także dwie studnie głębinowe zlokalizowane w Bogdaszowicach o wydajności 150 m^3/h każda, nie będące w czynnej eksploatacji. W Planie wskazano także, że w sytuacji kryzysowej możliwe jest ich włączenie w północny system wodociągowy poprzez pompy rezerwowe znajdujące się w posiadaniu ZGK oraz mobilne agregaty prądotwórcze. Wtłoczenie wody w sieć wodociągową winno odbywać się za pośrednictwem najbliższego hydrantu na sieci w miejscowości. Wtłoczenie powinno być poprzedzone jej uzdatnieniem w kontenerowej stacji uzdatniania wody (w Planie ujęto podmioty mogące posiadać mobilne SUW na wynajem). Ponadto ZGK posiadał również ujęcie wody w Bogdaszowicach (na działce 199/2), którego eksploatacja została zakończona w 2018 r.

Wymienione w Planie studnie głębinowe w Bogdaszowicach (otwory eksploatacyjne 1K i 2K, położone na działkach 296/2 i 294/2 w obrębie Bogdaszowice) pozostawały własnością Gminy i nie zostały formalnie przekazane ZGK, natomiast ZGK posiadał możliwość dostępu do tych otworów i był w posiadaniu dokumentacji ich dotyczącej.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że trzy otwory studzienne w Bogdaszowicach przeznaczone są do wykorzystania w okresie perspektywicznym w miarę rozwoju

[51] W warunkach normalnych ZGK kupował od Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Kostomłotach wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, na potrzeby zaopatrzenia mieszkańców Sokolnik.
[52] W warunkach normalnych ZGK kupował od SM „Ślęża" wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, na potrzeby zaopatrzenia mieszkańców Górzyc i Starego Dworu.
[53] W warunkach normalnych ZGK kupował od Zakładu Gospodarki Komunalnej w Mietkowie wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, na potrzeby zaopatrzenia mieszkańców Szymanowa. Ostatni zakup wody miał miejsce w kwietniu 2021 r., a po wybudowaniu nowego rurociągu Kilianów-Szymanów zakupy zostały wstrzymane, zaś połączenie sieci obu przedsiębiorstw pozostaje w gotowości, z możliwością wykorzystania w sytuacjach kryzysowych.
[54] Pozwolenie wodnoprawne zostało wydane 21 czerwca 2023 r.

Gminy oraz w sytuacji szczególnie kryzysowych. Wskazał również, że ZGK nie posiada pozwoleń wodnoprawnych dla tych otworów.

W Planie wymieniono również dostępne agregaty prądotwórcze i sposób ich wykorzystania, a także wskazano na potrzebę ewentualnego dostarczania wody beczkowozami (po 12 godzinach trwania zdarzenia – w przypadku braku możliwości przywrócenia systemu do pełnej sprawności oraz funkcjonalności) oraz wody butelkowanej.

W Planie określono, że na cele dystrybucji wody podczas stanu sytuacji awaryjnej należy skierować minimum 50% posiadanych środków transportowych (pozostałą część posiadanych środków transporotowych należało pozostawić w dyspozycji na potrzeby zapobiegania ewentualnemu rozprzestrzenianiu się awarii).

W Planie nie określono jakie zbiorniki do transportu i dystrybucji wody mają być wykorzystane na wypadek braku możliwości realizacji dostaw wody siecią wodociągową. W Planie nie określono także jaką ilość wody butelkowanej należy posiadać w ZGK w celu realizacji dostaw wody butelkowanej oraz dla jakiej liczby osób przewiduje się takie dostawy.
Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że nie zakładano, że problem w jednym czasie będzie dotyczył obszaru całej Gminy. Nie analizowano szczegółowo kwestii dostaw wody butelkowanej. Brak wskazania minimalnej ilości wody butelkowanej jak powinna znajdować się w zasobach ZGK wynikał z faktu, że woda butelkowana posiada ograniczony termin przydatności do spożycia i musiałaby zostać zutylizowana po jego przekroczeniu. W związku z powyższym założono, że stany magazynowe uzupełniane będą w ramach zaistniałych potrzeb – zakładano zakup wody w okolicznych sklepach wielkopowierzchniowych na terenie Miasta Kąty Wrocławskie, a w razie potrzeby zakup wody butelkowanej mógł nastąpić również w obiektach handlowych w sąsiadujących dużych ośrodkach miejskich.

W toku kontroli NIK, Prezes Zarządu ZGK zarządzeniem nr 10/2023 z 18 maja 2023 r. wprowadził do stosowania „Instrukcję postępowania na wypadek konieczności dostaw wody dla mieszkańców zaopatrywanych przez Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. poprzez cysterny/zbiorniki", określającą posiadane zasoby w tym zakresie (zbiorniki) oraz zasady ich wykorzystania do dystrybucji wody, a także przechowywania.

(akta kontroli: t. I, str. 6-44; t. III, str. 5, 381-385; t. IV, str. 1-361, 440-445; t. V, str. 1- 3, 76-78, 96-104; t. VIII, str. 196-197, 200-203, 214-220)

1.13. ZGK uzgodnił harmonogramy badań jakości wody na lata 2021-2023 z PPIS. Harmonogramy te obejmowały również badania wody surowej z ujęć podstawowych (w latach 2022-2023 woda była pobierana do badań na terenie poszczególnych SUW, a w 2021 r. woda była pobierana bezpośrednio ze studni – jednej studni funkcjonującej w ramach danego ujęcia). Pomimo określenia w tych harmonogramach badań obejmujących również wskaźniki mikrobiologiczne, woda surowa w latach 2021-2022 nie była badana w tym zakresie[55], co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Natomiast w 2023 r. przeprowadzono badania wody surowej w pełnym uzgodnionym zakresie.

Jakość wody z otworów eksploatacyjnych 1K i 2K w Bogdaszowicach, jak również ze studni położonej na działce nr 199/2, nie była regularnie badana. Ostatnie badanie jakości wody przeprowadzono bowiem odpowiednio w 2012 r. (otwory 1K i 2K) i 2010 r. (studnia na działce nr 199/2). Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że nie były

[55] W okresie od września 2021 r. do września 2022 r. nie przeprowadzano badań wody pobranej na terenie SUW Smolec, w związku z jej przebudową.

nałożone na ZGK żadne decyzje nakazujące przeprowadzanie takich badań. Otwory te zostały przewidziane na wypadek zaistnienia wyjątkowo ciężkiej sytuacji kryzysowej (np. konfliktu zbrojnego). Z taką intencją otwory te zostały przewidziane w Planie. Przy czym w Planie przewidziano dezynfekcję i uzdatnianie wody, możliwość korzystania z niej po uzgodnieniu z Państwową Inspekcją Sanitarną.

PPIS nie przeprowadzał w latach 2021-2023 (do 31 maja 2023 r.) badań wody surowej pobieranej z ujęć podstawowych, jak również z otworów eksploatacyjnych w Bogdaszowicach, wymienionych w Planie. PPIS przeprowadzał badania wody uzdatnionej ze SUW, z sieci wodociągowej (studnie wodomierzowe) oraz miejsc czerpania wody przez konsumentów. Według ocen jakości wody dostarczanej z wodociągów sieciowych funkcjonujących w Gminie (za I półrocze 2021 r., II półrocze 2021 r. i II półrocze 2022 r.), jakość wody produkowanej i dostarczanej oceniono jako zgodną z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu w sprawie jakości wody (stwierdzone w niektórych próbkach przekroczenia parametrów mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych (mętność) były usuwane w wyniku podejmowanych działań naprawczych). W przypadku oceny jakości wody dostarczanej z wodociągów sieciowych funkcjonujących w Gminie, za I półrocze 2022 r. jakość wody produkowanej i dostarczanej oceniono jako zgodną z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu w sprawie jakości wody (z zastrzeżeniem dotyczącym bakteriologicznej jakości wody dostarczanej z wodociągu Kębłowice od 20 do 23 maja 2022 r.) i przydatną do spożycia przez ludzi (z wyłączeniem okresu obowiązywania decyzji o braku przydatności wody dostarczanej z wodociągu sieciowego Kębłowice, tj. od 20 do 23 maja 2022 r.).

W wyniku kontroli przeprowadzonych przez PPIS w maju 2021 r., we wrześniu i październiku 2022 r. oraz w maju 2023 r.[56], nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarnego studni głębinowych, SUW, zbiorników wody czystej. W protokołach ww. kontroli przeprowadzonych w 2023 r. zawarto zapisy dotyczące deklaracji ZGK w sprawie wymiany drabin w zbiornikach wody czystej[57].

(akta kontroli: t. III, str. 346-380; t. IV, str. 476-502; t. V, str. 186-256; t. VI, str. 1-302; t. VIII, str. 196-197)

1.14. ZGK nie posiadał obiektów, instalacji, urządzeń i usług zakwalifikowanych w skład infrastruktury krytycznej, zgodnie z art. 5b ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym[58] i w związku z tym nie sporządzał również planów ochrony infrastruktury krytycznej.

(akta kontroli: t. I, str. 351-351)

1.15. Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że „z uwagi na brak wystąpienia sytuacji kryzysowych na terenie gminy, a co za tym idzie brak konieczności podejmowania faktycznych czynności w tym zakresie, uchylenie regulacji związanych z obroną cywilną i niezastąpienie ich nowymi przepisami nie miało wpływu na działania ZGK w zakresie bezpieczeństwa zaopatrzenia Gminy w wodę w sytuacjach kryzysowych". Prezes Zarządu ZGK wskazał również, że w ZGK obowiązywała do 6 marca 2022 r.

[56] Kontrole zostały przeprowadzone 17 maja 2023 r.

[57] W przypadku: 1) SUW w Kątach Wrocławskich w protokole stwierdzono, że „Zarządca obiektu planuje wymianę drabiny w zbiorniku wody czystej", 2) SUW w Gniechowicach w protokole stwierdzono, że „Zarządca wodociągu do końca czerwca 2023 r. wymieni drabinę w zbiorniku wody czystej", 3) SUW Pietrzykowice w protokole stwierdzono, że „Zarządca wodociągu w przyszłym roku planuje wymianę drabiny w zbiorniku wody czystej, ze względu na to, iż obecna wykonana jest ze stali ocynkowanej", 4) SUW Kębłowice w protokole stwierdzono, że „„Zarządca obiektu planuje wymianę drabiny w zbiorniku wody czystej", 5) SUW Sadków w protokole stwierdzono, że „Zarządca wodociągu do końca czerwca 2023 r. wymieni drabinę w zbiorniku wody czystej", 6) SUW Smolec w protokole stwierdzono, że „Zarządca wodociągu w przyszłym roku planuje wymianę drabiny w zbiorniku wody czystej, ze względu na to, iż obecna wykonana jest ze stali ocynkowanej".

[58] Dz. U. z 2023 r. poz. 122.

„Instrukcja postępowania na wypadek niekontrolowanej sytuacji awaryjnej o dużych rozmiarach na sieci wodociągowej Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o." wprowadzona na podstawie zarządzenia Prezesa Zarządu ZGK z dnia 2 kwietnia 2020 r. Natomiast od 7 marca 2022 r. obowiązuje Plan, wprowadzony również zarządzeniem Prezesa Zarządu ZGK.

(akta kontroli: t. I, str. 6-22)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. ZGK nie prowadził ewidencji awarii w zakresie umożliwiającym jednoznaczne określenie zasięgu i czasu usuwania awarii wodociągowych[59], co było niezgodne z pkt. III pkt 1 lit. b zezwolenia[60].

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że przed objęciem przez niego stanowiska nie było praktykowane prowadzenie ewidencji w sposób wynikający z ww. zezwolenia. Wyjaśnił również, że od trzeciego tygodnia czerwca 2023 r. wykaz awarii będzie posiadał informacje o zasięgu i czasie trwania zakłóceń lub przerw w dostawie wody.

(akta kontroli: t. I, str. 45-50; t. VIII, str. 207-213, 484-487)

2. ZGK nie przekazywał Burmistrzowi rocznych sprawozdań[61], dotyczących między innymi, częstotliwości, przyczyn i czasu usuwania awarii, do czego był zobligowany zgodnie z pkt. III ppkt 2 zezwolenia.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że wynikało to z niedopatrzenia.

(akta kontroli: t. I, str. 45-50; t. III, str. 1-10; t. VII, 296-299, 330-332)

3. ZGK nie zapewnił w latach 2021-2022 wykonywania badań parametrów mikrobiologicznych w przypadku badań wody surowej w eksploatowanych ujęciach, pomimo że w uzgodnionych z PPIS harmonogramach badań wody, przewidziano badanie parametrów mikrobiologicznych wody surowej[62].

Prezes Zarządu ZGK stwierdził, że nie potrafi wyjaśnić przyczyn braku wykonywania badań bakteriologicznych wody surowej w latach 2021-2022. Wyjaśnił, że prawdopodobnie pomyłka wynikała z pominięcia parametrów bakteriologicznych w trakcie przekazywania zakresu badań dla firmy obsługującej ZGK. Wskazał również, że w latach 2021-2022 na SUW woda uzdatniona była badana w zakresie bakteriologii i nie występowały żadne przekroczenia tych parametrów, zaś w 2023 r. zostały przeprowadzone badania wody surowej obejmujące również badania bakteriologiczne.

(akta kontroli: t. III, str. 346-362; t. IV, str. 476-502; t. V, str. 1-3, 76-78, 186-256)

---

[59] W rozumieniu zakłóceń lub przerw w dostawach wody.

[60] Ewidencja awarii była prowadzona elektronicznie w wewnętrznym programie „Plan dnia" w bazie danych Access. W przypadku wpływu informacji o awarii, w tej bazie tworzone było zadanie (przez pracowników administracyjnych Działu Wodociągów) określające nazwę zadania i pracowników przydzielonych do jego realizacji. Dla zadania określano jego kategorię. Jedną z kategorii zadań była „awaria", z dalszym podziałem na wodociągi i kanalizację oraz sieci i przyłącza. W prowadzonej ewidencji nie był odnotowywany czas trwania awarii – wstrzymania lub zakłóceń w dostawach wody. W „Planie dnia" nie było również ewidencjonowane zamknięcie określonego fragmentu sieci.

[61] Sprawozdania te powinny być przekazywane do 31 stycznia każdego roku za rok ubiegły i obejmować dane o: a) częstotliwości, przyczynach i sposobach załatwiania skarg i wniosków wniesionych przez odbiorców usług, b) częstotliwości, przyczynach i czasie usuwania awarii, c) wnioskach pokontrolnych z przeprowadzonych kontroli zewnętrznych.

[62] Badanie parametrów bakteriologicznych raz w roku przewidywało również pozwolenie wodnoprawne na ujmowanie wód dotyczące ujęcia w Smolcu z 10 grudnia 2019 r. W przypadku ujęć w Kębłowicach i w Gniechowicach wskazano w pozwoleniach wodnoprawnych, że badania wody surowej powinny być dokonywane w zakresie bakteriologicznym zgodnie z wymogami służb sanitarnych.

4. W Planie nierzetelnie określono minimalny zapas paliwa do agregatów prądotwórczych jaki powinien utrzymywać ZGK, określając go na 200 godzin. Przy pracy posiadanych przez ZGK trzech agregatów, z 50% obciążeniem, zużycie paliwa wynosi[63] ok. 41 l na godzinę, a zatem zapas paliwa na 200 godzin pracy to ok. 8200 l, podczas gdy ZGK posiada zbiornik na paliwo o pojemności 5000 l. W toku kontroli zapas paliwa w tym zbiorniku wynosił 935 litrów[64]. Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że w Planie błędnie określono ilość paliwa jaka powinna być utrzymywana w zapasie. ZGK nie dysponował możliwością magazynowania takiej ilości paliwa, a zapis Planu w tym zakresie zostanie zmieniony.

(akta kontroli: t. I, str. 23-36; t. II, str. 156, 178; t. VIII, str. 200-203, t. IX, str. 249-250)

OCENA CZĄSTKOWA

Działania ZGK na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy nie zostały kompleksowo zaplanowane i przygotowane, w tym w szczególności w obszarze dystrybucji wody do mieszkańców w przypadku braku możliwości zapewnienia dostaw wody siecią wodociągową. Pomimo ujęcia w Planie charakterystyki zagrożeń dla poszczególnych etapów produkcji wody nie dokonano oceną ryzyka ich wystąpienia wraz z określeniem środków zaradczych. Zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę nie było prawidłowo realizowane w zakresie obowiązków sprawozdawczych i sposobu prowadzenia ewidencji awarii. W ramach wewnętrznej kontroli jakości wody badano wodę surową w ujęciach, jednakże w latach 2021-2022 wykonano badania w niepełnym zakresie przewidzianym w harmonogramach badania wody, pomijając badania wskaźników mikrobiologicznych.

OBSZAR

2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2021-2023 (do 30 czerwca) zakończono realizację czterech zadań, których koszt wykonania wyniósł 2 825,1 tys. zł[65], mających wpływ na możliwość zaopatrzenia w wodę mieszkańców w Gminy w sytuacjach kryzysowych: 1) wybudowano w latach 2021-2022 wodociąg Smolec-Krzeptów, którego koszt wykonania wyniósł 300,8 tys. zł[66], 2) wykonano uzbrojenie głębinowej studni nr IV w Pietrzykowicach za kwotę 103,4 tys. zł (prace w zakresie uzbrojenia studni wykonano siłami ZGK w latach 2020-2022[67]), 3) dokonano rozbiórki i wybudowano w latach 2021-2022 SUW w Smolcu, której koszty wykonania wyniosły 1 853,5 tys. zł[68], 4) wybudowano w latach 2022-2023 zbiornik wody czystej w Smolcu o pojemności 500 m^3, którego koszty wykonania wynosiły (według stanu na 31 maja 2023 r.) 567,4 tys. zł[69]. W 2022 r. wykonano projekt budowy zbiornika wody czystej

[63] Jak wykazał ZGK.
[64] W dniu 8 maja 2023 r.
[65] Według stanu na 31 maja 2023 r.
[66] W tym koszty wykonania robót budowlanych przez podmiot zewnętrzny wyniosły 65,3 tys. zł (wynagrodzenie wykonawcy robót budowalnych wyniosło 80,3 tys. zł brutto).
[67] Koszty w 2020 r. wyniosły 20,3 tys. zł, w 2021 r. 58,6 tys. zł oraz w 2022 r. 24,5 tys. zł. Wywiercenie otworu studziennego i jego zarurowanie wraz z zabudową kolumny filtracyjnej oraz montażem obudowy typu Lange przeprowadzono w latach 2019-2020, a łączny koszt wykonania tego zadania wyniósł 1000,8 tys. zł.
[68] Koszty realizacji zadania wyniosły w 2019 r. – 14,7 tys. zł, w 2020 r. – 89,0 tys. zł, w 2021 r. – 543,4 tys. zł oraz w 2022 r. – 1 206,4 tys. zł. W tym koszty wykonania robót budowlanych przez podmiot zewnętrzny wyniosły 1 627,9 tys. zł (wynagrodzenie wyniosło 2002,3 tys. zł brutto).
[69] W tym koszty wykonania robót budowlanych przez podmiot zewnętrzny wynosiły 534,2 tys. zł. Wynagrodzenie wykonawcy wypłacone do 31 maja 2023 r. wyniosło 657,1 tys. zł brutto. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Powiecie Wrocławskim (dalej: PINB) 19 czerwca 2023 r. wydał zaświadczenie o braku sprzeciwu do rozpoczęcia użytkowania zbiornika wody czystej w Smolcu. Do 28 czerwca 2023 r. wykonawca nie przekazał

o pojemności 500 m^3 w Pietrzykowicach i uzyskano pozwolenie na budowę ww. zbiornika, a koszty wykonania tej części zadania wyniosły 44,0 tys. zł[70]. ZGK w 2022 r. zawarł również umowy na wykonanie projektów wodociągów Mokronos Dolny - Mokronos Górny[71] i Wrocław-Zabrodzie[72]– prace projektowe zgodnie z aneksami do zawartych umów mają zakończyć się do 31 sierpnia 2023 r. W 2023 r. ZGK zawarł ponadto umowę na wykonanie projektu SUW w Kębłowicach[73] oraz na budowę studni głębinowej w Kębłowicach[74].

(akta kontroli: t. I, str. 6-22; t. VIII, str. 129-195, 218-450, 469-481, 488-495)

2.2. Badaniem w ramach niniejszej kontroli objęto udzielenie zamówienia na wykonanie zbiornika wody czystej w Smolcu oraz wykonanie zadania polegającego na uzbrojeniu studni głębinowej nr IV w Pietrzykowicach, w przypadku której Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że stanowi również studnię rezerwową dla pozostałych trzech pracujących na ujęciu. Zamówienie na wykonanie zbiornika wody czystej w Smolcu o pojemności 500 m^3 zostało udzielone 3 sierpnia 2022 r. w wyniku przetargu nieograniczonego przeprowadzonego w trybie określonym w „Regulaminie udzielania zamówień publicznych w Zakładzie Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Kątach Wrocławskich"[75] (jako zamówienie sektorowe), za kwotę 942,2 tys. zł brutto[76] (roboty zostały wykonane w latach 2022-2023), natomiast realizacja uzbrojenia studni nr IV w Pietrzykowicach została przeprowadzona w latach 2020-2022, a koszt realizacji tego zadania wyniósł 103,4 tys. zł.

W ramach opisu przedmiotu zamówienia na budowę ww. zbiornika nie zawarto przedmiaru robót, co mogło wpłynąć na krąg wykonawców, którzy wzięli udział w postępowaniu, w którym termin na złożeniem oferty wynosił 14 dni. Jedyny wykonawca, który złożył ofertę i został wybrany w wyniku ww. postępowania, uprzednio, na zamówienie ZGK, sporządził dokumentację dotyczącą przedmiotowego zbiornika, obejmującą projekt budowlany, projekt wykonawczy, kosztorys inwestorski, przedmiar robót oraz specyfikacje techniczne wykonania i odbioru robót budowlanych.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, między innymi, że „(…)Całość dokumentacji projektowej o udzielenie zamówienia na budowę zbiornika wody czystej w Smolcu została udostępniona na stronie prowadzonego postępowania, do której dostęp posiadał każdy potencjalny wykonawca. Żaden z potencjalnych wykonawców nie zwrócił się o uzupełnienie dokumentacji. Brak było także innych zapytań dotyczących prowadzonego postępowania.(…)Zakłócenie konkurencji nie było realne, a jedynie potencjalne. Wszystkie strony postępowania posiadały możliwość występowania do zamawiającego w kwestiach związanych z realizacją przedmiotu zamówienia".

Wykonanie urządzenie wodnego w wyniku uzbrojenia studni głębinowej nastąpiło bez uprzedniego uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

---

do ZGK faktury końcowej za budowę zbiornika, a ZGK skierował do wykonawcy pismo informujące, że zostanie naliczona kara umowna, za nieterminowe wykonanie zadania w wysokości 188,4 tys. zł (termin realizacji zadania wraz uzyskaniem pozwolenia na użytkowanie obiektu upłynął 3 lutego 2023 r. W 2022 r. poniesiono również koszty wykonania dokumentacji projektowej w wysokości 32,0 tys. zł (wynagrodzenie wykonawcy wyniosło 39,4 tys. zł brutto).

[70] Wynagrodzenie wykonawcy wyniosło 54,1 tys. zł brutto.

[71] Za kwotę 53,1 tys. zł brutto.

[72] Za kwotę 45,6 tys. zł brutto.

[73] Za kwotę 179,6 tys. zł brutto.

[74] Za kwotę 707,3 tys. zł brutto.

[75] Regulamin obowiązujący od 1 stycznia 2021 r., wprowadzony uchwałą nr 12/2020 Zarządu ZGK z dnia 31 grudnia 2020 r.

[76] 766,0 tys. zł bez podatku VAT.

(akta kontroli: t. I, str. 6-22; t. III, str. 1-341; t. IV, str. 362-438; t. V, str. 105-185; t. VII, str. 296-299, 302-305, 330-332, 422-447; t. VIII, str. 451-468, 493-495)

2.3. W Planie ZGK wykazał posiadanie 17 studni głębinowych oraz możliwość ewentualnego wykorzystania dwóch otworów eksploatacyjnych - 1K i 2K w Bogdaszowicach (które nie były uzbrojone w pompy głębinowe i nie były połączone z siecią wodociągową). W obowiązujących pozwoleniach wodnoprawnych na ujmowanie wód jako studnie awaryjne lub rezerwowe zostały określone następujące studnie: studnia rezerwowa nr II w Sadkowie o wydajności 49,3 m^3/h, studnia awaryjna nr I a w Kębłowicach o wydajności 18,0 m^3/h, studnia awaryjna I z w Pietrzykowicach o wydajności 26,0 m^3/h oraz studnia awaryjna nr I a w Gniechowicach o wydajności 50,0 m^3/h. Studnie te działały w ww. ujęciach naprzemiennie ze studniami podstawowymi. Ponadto w przypadku ujęcia w Kątach Wrocławskich, obejmującego pięć studni głębinowych oraz ujęcia w Smolcu, w skład którego wchodziły dwie studnie głębinowe, z uwagi na określoną w pozwoleniach wodnoprawnych średniodobową wydajność ujęcia, nie pracowały jednocześnie wszystkie studnie. Średniodobową wydajność ujęcia pokrywały już dwie studnie w Kątach Wrocławskich[77] oraz jedna studnia w Smolcu[78]. Wydajność pozostałych trzech studni w Kątach Wrocławskich wynosiła odpowiednio: 69,5 m^3/h (studnia III a), 107,9 m^3/h (studnia IV a) oraz 59,9 m^3/h (studnia V a), a studni w Smolcu – 11,0 m^3/h (studnia I a). Studnie w ujęciach w Kątach Wrocławskich i Smolcu działały naprzemiennie. Studnie w danym czasie niepracujące mogły być wykorzystane jako awaryjne.

Eksploatowane naprzemiennie studnie głębinowe były wyposażone w skrzynki elektryczne (pod pokrywami studni), w których mogło nastąpić podłączenie agregatów prądotwórczych do zasilania pomp. W złącza do podłączenia agregatów prądotwórczych wyposażone były SUW. Ujęcie w Kątach Wrocławskich, w tym SUW, wyposażone było w stacjonarny agregat prądotwórczy. Ponadto ZGK dysponował dwoma agregatami przewoźnymi. Według stanu na 5 maja 2023 r. stan magazynowy paliwa w zbiorniku paliwa znajdującym na terenie siedziby ZGK wynosił 935 litrów.

W toku kontroli przeprowadzono oględziny wybranych studni głębinowych. Nieprawidłowości w tym zakresie zostały szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. I, str. 6-44, 206-245, 351-353; t. II, str. 1-7, 140-163, 170-178, 202-262; t. VIII, str. 204-205)

2.4. ZGK w latach 2021-2023 (do 30 czerwca) eksploatował zbiorniki wody czystej w ujęciach: w Kątach Wrocławskich – dwa zbiorniki, każdy o pojemności 200 m^3, w Gniechowicach zbiornik o pojemności 200 m^3, w Kębłowicach – zbiornik dwukomorowy o łącznej pojemności 100 m^3, w Pietrzykowicach – zbiornik dwukomorowy o łącznej pojemności 400 m^3, Sadkowie – dwa zbiorniki o łącznej pojemności 280 m^3 (jeden o pojemności 200 m^3 i drugi o pojemności 80 m^3), w Smolcu – zbiornik dwukomorowy o łącznej pojemności 200 m^3. Ponadto w 2023 r. zakończono budowę drugiego zbiornika w Smolcu o pojemności 500 m^3. W przypadku braku zasilania pobór wody ze zbiorników wody czystej był możliwy grawitacyjnie z hydrantów na terenie ujęć lub w bezpośredniej ich bliskości, z hydrantów podłączonych do zbiorników (w przypadku zbiorników w Pietrzykowicach i Gniechowicach), kranów na stacji uzdatniania wody. Badania wody uzdatnionej pobranej na terenie SUW, wykonane w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody do spożycia, jak i w ramach kontroli sprawowanej przez PPIS, nie wykazały przekroczeń oznaczanych parametrów. W toku kontroli przeprowadzono oględziny zbiorników

[77] Na przykład studnie I b i II b.
[78] Studnia nr I z.

wody czystej w Sadkowie i Pietrzykowicach. Nieprawidłowości w tym zakresie zostały szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. II, str. 1-11, 102-115, 140-166, 202-262; t. VI, str. 1-302; t. VII, str. 1-3, 449; t. VIII, str. 204-206)

2.5. ZGK, do czasu rozpoczęcia kontroli NIK, posiadał dwa zbiorniki typu mauzer (każdy o pojemności 1 m^3) oraz zawartą umowę z przedsiębiorcą, w ramach której mógł wynająć, w razie potrzeby, cysternę na przyczepie o pojemności 3 m^3. W przypadku zbiorników typu mauzer, ZGK nie dysponował przed kontrolą NIK atestami higienicznymi dla tych zbiorników (w toku kontroli NIK pozyskano od producenta atest higieniczny dotyczący jednego ze zbiorników). Zbiornik na przyczepie posiadał atest higieniczny. ZGK nie dysponował jednak środkiem transportu, którym mógłby przemieszczać się z przyczepą rolniczą po drogach publicznych (zbiornik objęty umowy był bowiem zamontowany na przyczepie rolniczej).

W latach 2021-2023[79] wystąpił jeden przypadek wykorzystywania zbiorników do transportu i dystrybucji wody. PPIS 20 maja 2022 r. stwierdził brak przydatności wody do spożycia z wodociągu sieciowego w Kębłowicach w związku ze stwierdzonym zanieczyszczeniem wody bakteriami grupy coli. W związku z powyższym ZGK powiadomił mieszkańców Gminy o przekroczeniu parametrów mikrobiologicznych oraz o zaleceniach PPIS, w tym również o zaleceniu dotyczącym nieużywania wody z kranu do spożywania lub przygotowania posiłków, a także w okresie od 20 do 21 maja 2022 r. zapewnił dystrybucję wody do mieszkańców Małkowic, Skałki, Samotworu i Kębłowic przy wykorzystaniu dwóch zbiorników typu mauzer.

W toku kontroli NIK, ZGK zakupił dwa zbiorniki typu mauzer[80] (każdy o pojemności 1 m^3) oraz zbiornik z tworzywa sztucznego o pojemności 2 m^3 do przystosowania do montażu na przyczepie samochodowej[81] (którą również zakupiono w 2023 r.[82]) w celu dystrybucji wody w przypadku braku możliwości realizacji dostaw wody siecią wodociągową. Prezes Zarządu ZGK zarządzeniem nr 10/2023 z dnia 18 maja 2023 r. wprowadził do stosowania „Instrukcję postępowania na wypadek konieczności dostaw wody dla mieszkańców zaopatrywanych przez Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. poprzez cysterny/zbiorniki", określającą posiadane zasoby w tym zakresie (zbiorniki) oraz zasady ich wykorzystania do dystrybucji wody, a także przechowywania.

PPIS 23 maja 2023 r., w związku ze zleceniem kontroli przez NIK, pobrał do badania próbki wody z trzech zbiorników typu mauzer oraz zbiornika z tworzywa sztucznego o pojemności 2 m^3. W wyniku przeprowadzonych analiz jakości wody stwierdzono, że woda spełniała wymagania jakościowe określone w rozporządzeniu w sprawie jakości wody (w zakresie wymagań określonych w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia, w części A, tabela 3. *Wymagania mikrobiologiczne, jakim powinna odpowiadać woda w cysternach, zbiornikach magazynujących wodę w środkach transportu lądowego lub wodnego* oraz w części D, tabela 1. *Dodatkowe wymagania chemiczne*), z wyjątkiem próbki pobranej z jednego ze zbiorników typu mauzer, w którym oznaczona wartość chloru wolnego nie mieściła się w wymaganej wartości parametrycznej.

[79] Do 31 maja 2023 r.
[80] Zbiorniki zakupione 6 kwietnia 2023 r. za kwotę 2,3 tys. zł (z podatkiem VAT).
[81] Zbiornik zakupiony 14 kwietnia 2023 r. za kwotę 3,0 tys. zł (z podatkiem VAT).
[82] Przyczepa zakupiona 5 kwietnia 2023 r. za kwotę 11,3 tys. zł (z podatkiem VAT).

ZGK 24 maja 2023 r. wystąpił do PPIS o przeprowadzenie weryfikacji materiałów, które zamierzał wykorzystać z do dystrybucji wody do mieszkańców[83]. W toku tej procedury, w związku z faktem, że dwa zakupione w kwietniu 2023 r. zbiorniki typu mauzer nie posiadały atestów higienicznych[84], ZGK zakupił w czerwcu 2023 r. kolejne dwa zbiorniki typu mauzer[85], posiadające atesty higieniczne i dokonał 7 czerwca 2023 r. korekty danych zawartych we wniosku do PPIS, wskazując w nim również ww. zbiorniki. Według stanu na 15 czerwca 2023 r. ZGK dysponował łącznie trzema zbiornikami typu mauzer posiadającymi atesty higieniczne (jeden ze zbiorników wykorzystywanych w 2022 r., nie posiadający atestu higienicznego, został poddany likwidacji 8 maja 2023 r.), a także zbiornikiem o pojemności 2 m^3 posiadającym atest higieniczny, osadzonym na przyczepie samochodowej oraz umową umożliwiającą wynajęcie, na żądanie ZGK, zbiornika o pojemności 3 m^3 na przyczepie rolniczej. Niewłaściwe przygotowanie ZGK do działań w zakresie dostaw wody do mieszkańców przy wykorzystaniu zbiorników do transportu i dystrybucji wody zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

(akta kontroli: t. I, str. 6-22, 316-350, 366-370; t. II, str. 1-11, 75-92, 140-163, 170-177, 185-201; t. IV, str. 446-475; t. V, str. 79-104; t. VII, str. 1-3, 300, 327-329, 337, 408-421)

2.6. ZGK nie posiadał urządzeń do konfekcjonowania wody do spożycia przez ludzi. Według stanu na 31 grudnia 2022 r. ZGK posiadał zasoby wody butelkowanej w liczbie 504 butelek wody o pojemności 1,5 l. Według stanu na koniec I kwartału 2023 r. było to 400 butelek, a według stanu na 28 czerwca 2023 r. – 1068 butelek.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że w okresie od kwietnia do września, kiedy rozbiory wody na urządzeniach obsługiwanych przez Spółkę są większe (zwiększa się również ryzyko awarii na sieci), Spółka utrzymuje stan wody butelkowanej w liczbie ok. 1000 szt.

(akta kontroli: t. I, str. 6-22, t. II, str. 1-11, 140-163; t. IX, str. 116-119, 280-281)

2.7. ZGK nie analizował stanu zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych przy użyciu dostępnych zasobów.
Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że nie nałożono na ZGK obowiązku przeprowadzenia analiz w ww. zakresie.
NIK wskazuje, że brak takiej analizy ograniczał możliwości rzetelnego planowania przez Spółkę działań na rzecz zapewnienia właściwego zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych dla mieszkańców Gminy.

(akta kontroli: t. VIII, str. 214-220)

2.8. Powołani przez NIK biegli wskazali, między innymi, że w Gminie nie było ujęć rezerwowych[86], które mogłyby realizować zaopatrzenie w wodę w przypadku braku możliwości wykorzystania ujęć wody eksploatowanych w normalnych warunkach (ujęć podstawowych). Studnie awaryjne na poszczególnych podstawowych ujęciach wody stanowiły awaryjne źródło wody dla sytuacji, w której awarii ulegają poszczególne studnie na tych ujęciach wody. W przypadku jednak wyłączenia z eksploatacji wszystkich ujęć podstawowych wykorzystywanych przez ZGK, nie było rezerwowych ujęć wody utrzymywanych w stanie sprawności.

[83] Dotyczyło to posiadanych zbiorników typu mauzer oraz zbiornika przystosowanego do transportu na przyczepie samochodowej zbiornika o pojemności 2 m^3.
[84] Ze względu na brak atestów higienicznych ZGK przeznaczył ww. zbiorniki do wykorzystania jako zbiorniki na wodę deszczową.
[85] Zbiorniki zakupione 5 czerwca 2023 r. za kwotę 1,9 tys. zł (z podatkiem VAT).
[86] Ujęcie rezerwowe – ujęcie inne niż podstawowe, utrzymywane w stanie sprawności, mogące stanowić źródło wody na czas trwania sytuacji kryzysowej.

W sytuacji kryzysowej polegającej na braku możliwości dostawy wody siecią wodociągową w pierwszych godzinach sytuacji kryzysowej źródło wody mogły stanowić zbiorniki wody czystej. Biegli określili czas pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej z ilości wody zgromadzonej w zbiornikach wody czystej (m.in. przy 70% napełnieniu, wynoszącym 1 106 m^3). Czas pokrycia zapotrzebowania z tak napełnionych zbiorników wynosił odpowiednio dla:

- fizjologicznego zapotrzebowania na wodę – $\frac{1\,106}{62{,}7} = 17{,}6\ \text{doby}$,
- minimalnego zapotrzebowania na wodę – $\frac{1106}{193{,}1} = 5{,}7\text{doby}$,
- niezbędnego zapotrzebowania na wodę – $\frac{1106}{484,} = 2{,}3\ \text{doby}$.

Na tej podstawie biegli ocenili pojemność istniejących zbiorników wody czystej pozytywnie, wskazując, że wykorzystanie zgromadzonych w nich zapasów wody pozwala w pełni pokryć zapotrzebowania mieszkańców związane z zaopatrzeniem w wodę w czasie trwania sytuacji kryzysowej.

Według biegłych posiadanie zasobów pozwalających na transport wody do miejsc dystrybucji, jest kluczowym aspektem zapewnienia odpowiedniej ilości wody w sytuacji kryzysowej. Obliczyli, że ZGK dysponował łącznie (według stanu na 31 grudnia 2022 r.) środkami do przewozu wody pozwalającymi na pokrycie zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej w ilości:

- fizjologicznego zapotrzebowanie na wodę – $\frac{20}{62{,}7} \cdot 100 = 32\ \%$,
- minimalnego zapotrzebowanie na wodę – $\frac{20}{193{,}1} \cdot 100 = 10\%$,
- niezbędnego zapotrzebowanie na wodę – $\frac{20}{484} \cdot 100 = 4\ \%$.

Ilości te biegli ocenili jako nie w pełni wystarczające podkreślając, że należy dążyć do zwiększenia możliwej do transportu ilości wody.

Ponadto biegli pozytywnie ocenili stopień dywersyfikacji źródeł wody pod kątem ilościowym oraz stopień alokacji wody w zbiornikach wody czystej zlokalizowanych na poszczególnych ujęciach wody. Oceniając aspekty techniczne funkcjonowania sześciu niezależnych podstawowych ujęć wody oraz hydraulikę sieci wodociągowej (sieć w układzie pierścieniowym) w warunkach normalnych oraz kryzysowych wskazali, że tak zaprojektowany system wodociągowy pozwala na awaryjne zasilanie poszczególnych stref zaopatrzenia w wodę z ujęć zasilających w normalnych warunkach inne strefy (np. w przypadku awarii jednego z ujęć wody). Biegli pozytywnie ocenili także posiadanie rezerwy eksploatacyjnej oraz produkcyjnej (możliwości uzdatniania) wody oraz możliwość korzystania z dostaw wody z sieci wodociągowej należącej do innych podmiotów (z którymi ZGK ma podpisane umowy).

(akta kontroli: t. II, str. 263-302)

2.9. W latach 2021-2023[87] wystąpiły dwa przypadki stwierdzenia w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody do spożycia przekroczeń parametrów objętych badaniami – dotyczyło to parametrów mikrobiologicznych w wodzie pobranej z sieci wodociągowej w Sadkowie i Gniechowicach w zakresie ogólnej liczby mikroorganizmów w temperaturze 22°C. Wyniki badań zostały zawarte w sprawozdaniach z 13 lipca 2022 r. PPIS 14 lipca 2022 r. zobowiązał ZGK do przeprowadzenia działań naprawczych, które zostały wdrożone (przeprowadzono chlorowanie i płukanie sieci wodociągowej). W związku ze stwierdzonymi przekroczeniami wskaźnika mikrobiologicznego ZGK nie powiadomił Burmistrza.

[87] Do 31 maja 2023 r.

W latach 2021-2023[88], według danych przedstawionych przez ZGK wystąpiły 83[89] awarie wodociągowych (dotyczących sieci i przyłączy wodociągowych), z których żadna nie trwała więcej niż 12 godzin, co obligowałoby ZGK do zapewnienia zastępczych punktów poboru wody. ZGK w prowadzonej ewidencji wykonywanych zadań (w wyodrębnionej kategorii dotyczącej awarii wodociągowych) nie odnotowywał okoliczności wstrzymania dostaw wody, w tym czasu i zakresu (obszaru) wstrzymania dostaw wody. Na podstawie opisu awarii zawartych w bazie danych pn. „Plan dnia" oraz porównania danych z tej bazy ze stroną internetową ZGK[90]) zawartych w bazie danych pn. „Plan dnia", Spółka wykazała 44 przypadki, w których w ww. okresie mogły nastąpić przerwy w dostawie wody w związku z awariami. ZGK udokumentował 22 przypadki, w których informacja o zakłócenia w dostawie wody spowodowanych awariami (przerwach w dostawie, a w jednym przypadku o obniżonym ciśnieniu) została przekazana do mieszkańców poprzez stronę internetową. Ponadto udokumentował, że w dodatkowych dwóch przypadkach informacja została przekazana za pośrednictwem serwisu społecznościowego.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że z powodu braku dokładnej ewidencji czasu trwania wstrzymania dostaw wody, nie jest możliwe wskazanie, które awarie trwały najdłużej, a z dostępnej wiedzy wynika, że wznowienie dostaw wody następowało maksymalnie w czasie ok. 6 godzin od zaistnienia awarii. Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił również, że nie było możliwości określenia szacunkowej liczby mieszkańców pozbawionych dostaw wody w wyniku poszczególnych awarii.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił ponadto, że w przypadku awarii, które wystąpiły w ww. okresie, dokładano wszelkich starań aby każdorazowo poinformować mieszkańców o zakłóceniach w realizacji zaopatrzenia w wodę. Stosowano różne formy przekazywania informacji mieszkańcom o ww. zakłóceniach: tj. poprzez stronę internetową ZGK, media społecznościowe lub osobisty kontakt instalatorów z zainteresowanymi stronami (w przypadku awarii o małym zasięgu). Nie informowano natomiast Burmistrza o zakłóceniach w realizacji dostaw wody. Stwierdzone w ww. zakresie nieprawidłowości zostały szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. III, str. 1-10; t. IV, str. 439; t. VIII, str. 207-231, 484-487 t. VIII, str. 207-220, 227-231,484-487; t. IX, str. 116-119, 213-248, 285-287)

2.10. W latach 2021-2023 przeprowadzone zostały roczne kontrole SUW, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego. Kontrole te w 2021 r., w zakresie konstrukcyjno-budowlanym, zostały przeprowadzone przez osobę nie wpisaną na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego, co było niezgodne z art. 12 ust. 1 pkt 5 i ust. 7 Prawa budowlanego. W ZGK w 2020 r. zaprowadzone zostały nowe książki obiektów budowlanych. W przypadku zbiorników wody czystej znajdujących się terenach na których zlokalizowane były SUW, nie prowadzono odrębnych książek obiektów budowlanych, co było niezgodne z art. 60b ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego[91] i nie sporządzano odrębnych protokołów kontroli okresowych. W prowadzonych od 2020 r. książkach obiektów budowlanych dla SUW, w czterech przypadkach w opisie obiektu, wśród urządzeń technologicznych wymieniono również zbiorniki wody czystej (dotyczyło to SUW w Kębłowicach, Sadkowie, Smolcu

[88] Do 30 kwietnia 2023 r.

[89] W przypadku jednej z awarii jej usuwanie było wykonywane przez trzy kolejne dni, ale przerwy dostawach wody żadnego dnia nie przekraczały 12 godzin.

[90] Pierwsza informacja dotycząca zakłóceń w dostawie wody, zawarta na aktualnej stronie internetowej ZGK, datowana jest na 21 lutego 2022 r.).

[91] Przepis ten obowiązuje od 1 stycznia 2023 r., natomiast w latach 2021-2022 obowiązek prowadzenia książki obiektu budowlanego w przypadku zbiornika wody czystej wynikał z art. 64 ust. 1 Prawa budowlanego w ówczesnym brzmieniu.

i Pietrzykowicach) oraz w jednym przypadku wymieniono studnie głębinowe (SUW Pietrzykowice). W protokołach kontroli okresowych przeprowadzonych w latach 2021-2022 dotyczących SUW nie zawarto zapisów jednoznacznie wskazujących na objęcie kontrolami również studni głębinowych, a w przypadku zbiorników wody czystej, wzmianki o kontroli ich stanu technicznego zawarto w dwóch protokołach dotyczących kontroli SUW (w 2022 r. w przypadku SUW Pietrzykowice[92] oraz SUW Kębłowice). Protokoły te nie zawierały również zaleceń dotyczących studni głębinowych lub zbiorników wody czystej.

Prokurent ZGK, przeprowadzający kontrole okresowe obiektów budowlanych w latach 2021-2022 (wspólnie z inną osobą) wyjaśnił, że w ramach przeprowadzonych kontroli skontrolowano wszystkie zbiorniki wody czystej, a zakres kontroli obejmował zewnętrzny ogląd zbiorników. Wyjaśnił również, że studnie głębinowe były kontrolowane, z wyjątkiem studni w Bogdaszowicach i studni nr IV a i V a w Kątach Wrocławskich, a zakres kontroli obejmował zewnętrzne oględziny obudów studni (studnie nie były otwierane), zaś brak odnotowania informacji o kontroli zbiorników i studni w protokołach kontroli okresowych SUW wynikał z braku uwag co do stanu zbiorników i studni.

Na podstawie analizy protokołów kontroli okresowych przeprowadzonych w latach 2021-2022 w przypadku SUW w Kębłowicach i SUW w Kątach Wrocławskich[93], stwierdzono, że pomiędzy kontrolą w maju 2021 r., a kontrolą przeprowadzoną w listopadzie 2022 r., nie zostały wykonane zalecenia dotyczące wymiany pokrycia dachowego (papy) oraz pomalowania okien i wymiany szyb w przypadku SUW w Kębłowicach. W protokole kontroli okresowej z 2021 r. określono, że prace te powinny być wykonane w ciągu jednego roku. Zalecenia te ponownie zostały zawarte w protokole kontroli przeprowadzonej w 2022 r. Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że planowana jest w przyszłym roku budowa nowej SUW w Kębłowicach i w ramach tego zadania planowane jest wykonanie nowego pokrycia dachu oraz wymiana okien w istniejącym budynku. Nowa SUW będzie wybudowana obok istniejącego obecnie obiektu.

ZGK nie dysponowało protokołami kontroli okresowych, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowalnego (z wyjątkiem protokołów z pomiarów elektrycznych), zaś z książek obiektów budowlanych dotyczących SUW wynikało, że kontrole takie nie były przeprowadzane (w odpowiednich częściach książek obiektów budowlanych nie było zapisów potwierdzających przeprowadzenie takich kontroli). W przypadku pomiarów elektrycznych nie zachowano natomiast cyklu przeprowadzania tych pomiarów w okresie nie dłuższym niż co 5 lat (pomiary przeprowadzono w 2015 r. w przypadku SUW w Sadkowie oraz w 2016 r. w przypadku SUW w Kątach Wrocławskich, Gniechowicach, Kębłowicach, Smolcu i Pietrzykowicach, a kolejne pomiary przeprowadzono w 2022 r.), przy czym pomiary przeprowadzone w 2022 r. nie obejmowały instalacji elektrycznych w studniach głębinowych. Stwierdzone w ww. zakresie nieprawidłowości zostały szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. V, str. 1-78, 257-327, t. VII, str. 4-259, 296-332, t. VIII, str. 198-199, 211-213; t. IX, str. 1-4, 29-79, 95-119,134-212)

[92] W przypadku kontroli w 2021 r. do protokołu dołączono zdjęcia wykonane ze zbiornika wody pitnej w Pietrzykowicach.

[93] W przypadku SUW w Kątach Wrocławskich zalecenie dotyczące niedziałającego oświetlenia zostało zrealizowane.

2.11. Dla wszystkich posiadanych przez ZGK ujęć wody zostały ustanowione strefy ochrony bezpośredniej[94]. W decyzjach dotyczących ustanowienia stref ochrony bezpośredniej określone zostały obowiązki dotyczące tych stref. W decyzjach wskazano na obowiązki: ogrodzenia terenu ochrony bezpośredniej, utrzymywania w należytym stanie technicznym ogrodzeń terenu ochrony bezpośredniej oraz tablic informacyjno-ostrzegawczych, użytkowania gruntów wyłącznie do celów związanych z eksploatacją studni/ujęcia wody, zagospodarowania terenu zielenią, należytego utrzymania zieleni na terenie ochrony bezpośredniej, odprowadzania wód opadowych w sposób uniemożliwiający przedostanie się ich do studni, ograniczenia do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze ujęcia. ZGK sporządziło analizy ryzyka, o których mowa w art. 133 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne[95], z których wynikał brak potrzeby ustanowienia stref ochrony pośredniej i strefy takie nie zostały ustanowione.

(akta kontroli: t. I, str. 246-248; t. II, str. 12-74, t. III, str. 342-345)

2.12. W wyniku przeprowadzonych oględzin studni głębinowych w Kątach Wrocławskich (studnie IV a i V a), Pietrzykowicach, Sadkowie i Bogdaszowicach[96] stwierdzono, że tereny na których znajdowały się studnie były ogrodzone i oznakowane tablicami informacyjnymi, o których mowa w art. 129 ust. 2 Prawa wodnego, z wyjątkiem studni głębinowej nr V a w Kątach Wrocławskich, w przypadku której nie umieszczono na ogrodzeniu wymaganej tablicy informacyjnej. Stwierdzona w tym zakresie nieprawidłowość została szerzej opisana w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. II, str. 202-262)

2.13. Tereny na których znajdowały się SUW, zbiorniki wody czystej, ujęcia wód podziemnych (studnie głębinowe) były ogrodzone i zamknięte. W przypadku SUW w Kątach Wrocławskich stosowany był również monitoring wizyjny (obejmujący budynek SUW oraz dwa zbiorniki wody czystej). Stosowano również oprogramowanie komputerowe umożliwiające śledzenie stanu pracy urządzeń wodociągowych i przesyłanie komunikatów SMS o nieprawidłowej pracy urządzeń do wyznaczonych osób, odpowiedzialnych za eksploatację techniczną urządzeń. Budynki SUW (z wyjątkiem SUW Smolec), obudowy studni głębinowych (z wyłączeniem studni w Gniechowicach) oraz pokrywy włazów do zbiorników wody czystej w Smolcu były wyposażone w czujniki otwarcia. Zbiornik z zapasem paliwa do agregatów prądotwórczych, przewoźne agregaty prądotwórcze i zbiorniki z tworzywa sztucznego do transportu i dystrybucji wody znajdowały się na zamkniętym i strzeżonym terenie siedziby ZGK (zgodnie z „Instrukcją postępowania na wypadek konieczności dostaw wody dla mieszkańców zaopatrywanych przez Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. poprzez cysterny/zbiorniki", zbiorniki miały być przechowywane w wiacie garażowej, w celu zabezpieczenia przed działaniem czynników atmosferycznych). W weekendy i święta wyznaczane były osoby do pełnienia dyżurów w zakresie

[94] Dla ujęcia w Kątach Wrocławskich strefa ochrony bezpośredniej została ustanowiona decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni w Legnicy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 28 września 2020 r. Dla ujęcia w Gniechowicach strefa ochrony bezpośredniej została ustanowiona decyzją Starosty Powiatu Wrocławskiego z dnia 19 grudnia 2013 r. Dla ujęcia w Kębłowicach strefa ochrony bezpośredniej została ustanowiona decyzją Starosty Powiatu Wrocławskiego z dnia 22 grudnia 2015 r. Dla ujęcia w Pietrzykowicach strefa ochrony bezpośredniej została ustanowiona decyzją Starosty Powiatu Wrocławskiego z dnia 31 grudnia 2010 r. Dla ujęcia w Sadkowie strefa ochrony bezpośredniej została ustanowiona decyzją Starosty Powiatu Wrocławskiego z dnia 31 grudnia 2010 r. Dla ujęcia w Smolcu strefa ochrony bezpośredniej została ustanowiona decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 10 lipca 2020 r. Dla nieeksploatowanego ujęcia w Bogdaszowicach strefa ochrony bezpośredniej została ustanowiona decyzją Starosty Powiatu Wrocławskiego z dnia 31 grudnia 2010 r.

[95] Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, ze zm.; dalej: Prawo wodne.

[96] W przypadku studni nieeksploatowanej od maja 2018 r.

zapewnienia sprawności działania urządzeń wodociągowych i usuwania ewentualnych awarii.

(akta kontroli: t. I, str. 6-22; t. II, str. 202-262; t. VII, str. 4-9, 229-231, 338-341; t. VIII, str. 1-80)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. ZGK nie posiadał odpowiednich zasobów służących do transportu i dystrybucji wody w sytuacjach kryzysowych na poziomie zaspokajającym co najmniej zapotrzebowanie fizjologiczne mieszkańców określone przez biegłych na poziomie 62,7 m^3 na dobę (przy populacji liczącej 25,1 tys. osób). Posiadane, według stanu na 31 grudnia 2022 r., dwa zbiorniki z tworzywa sztucznego typu mauzer (każdy o pojemności 1 m^3), przy ich dziesięciokrotnym wykorzystaniu w ciągu doby, umożliwiały zapewnienie dostaw wody w ilości 20 m^3, co pokrywało zaledwie ok. 32% zapotrzebowania fizjologicznego.

Z opinii biegłych powołanych przez NIK wynikało, że posiadanie zasobów pozwalających na transport wody do miejsc dystrybucji, jest kluczowym aspektem zapewnienia odpowiedniej ilości wody w sytuacji kryzysowej. Posiadane przez ZGK zasoby zostały ocenione jako nie w pełni wystarczające. Biegli wskazali, że należy dążyć do zwiększenia możliwej do transportu ilości wody.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że, nie zakładano, że w całej Gminie, w jednym czasie wystąpi konieczność dostaw wody w inny sposób niż siecią wodociągową. NIK wskazuje, że ZGK powinien dysponować zasobami do transportu i dystrybucji wody, umożliwiającymi zrealizowanie dostaw wody, w inny sposób niż siecią wodociągową, co najmniej w ilości pokrywającej fizjologiczne zapotrzebowanie mieszkańców na wodę.

(akta kontroli: t. II, str. 263-302; t. IX, str. 282-284)

2. ZGK nie był przygotowany do dostarczania wody do mieszkańców przy wykorzystaniu zbiorników do transportu i dystrybucji wody. ZGK nie posiadał w latach 2021-2023 (do 17 maja br.) procedury regulującej zasady przechowywania, przygotowania i wykorzystania tych zbiorników do dystrybucji wody pitnej. W przypadku dwóch zbiorników typu mauzer, którymi dysponował ZGK w latach 2021-2023, a które zostały wykorzystane do dystrybucji wody do mieszkańców Małkowic, Skałki, Samotworu i Kębłowic w okresie od 20 do 21 maja 2022 r., ZGK przed rozpoczęciem ich wykorzystywania do dostaw wody nie posiadał atestów higienicznych dotyczących tych zbiorników (w toku kontroli NIK pozyskano atest higieniczny dotyczący jednego ze zbiorników wykorzystywanych w 2022 r.). ZGK nie zweryfikował również możliwości technicznych wykorzystania zbiornika, w przypadku którego zawarł umowę umożliwiającą jego wynajęcie od innego przedsiębiorcy. ZGK miał zamiar wykorzystać ten zbiornik, posiadający atest higieniczny, do realizacji dostaw wody w okresie od 20 do 21 maja 2022 r., ale ze względu na brak pojazdu mogącego holować po drogach publicznych przyczepę rolniczą, na której posadowiony był ww. zbiornik, nie doszło do jego użycia.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że sporządzając dokumenty dotyczące zaopatrzenia w wodę na wypadek awarii/sytuacji kryzysowych nie określono zasad składowania, przygotowania i wykorzystania zbiorników do transportu wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, ponieważ ich celem było opisanie sposobu utrzymania dostaw wody z wykorzystaniem istniejących wodociągów. Wyjaśnił również, że nie wie dlaczego nie przeprowadzono procedury weryfikacyjnej, o której mowa w rozporządzeniu w sprawie jakości wody.

W kwestii braku atestów higienicznych wyjaśnił, że nie sprawdził tego i nie miał świadomości, że ZGK nie dysponował tymi dokumentami w czasie realizowanych dostaw, natomiast w przypadku jednego ze zbiorników ZGK dysponował deklaracją zgodności, która zawierała informację, że zbiornik przeznaczony jest również do wody pitnej. Prezes Zarządu ZGK, w odniesieniu do niewykorzystania do dostaw wody zbiornika, w przypadku którego zawarto umowę najmu, wyjaśnił, że w umowie była zawarta informacja, że zbiornik umieszczony jest na przyczepie ciężarowej. Na czas zawierania umowy, nie miał wiedzy, że to jest przyczepa rolnicza, co wynikało dopiero w dowodu rejestracyjnego, który pozyskano później. ZGK 20 maja 2022 r. próbował skorzystać ze zbiornika na przyczepie, ale wówczas okazało się, że jest to zbiornik na przyczepie rolniczej, a w ZGK nie dysponowano środkiem transportu mogącym ciągnąć taką przyczepę. Ponadto istotny był czas dostarczenia takiej przyczepy i czas dalszego jej użytkowania, tj. prędkość z jaką można było przemieszczać się z takim rodzajem przyczepy. Zakładano, że może to być maksymalnie prędkość 30-35 km/h. Nie było wówczas czasu na weryfikowanie szczegółowo możliwości z jaką prędkością może poruszać się ta przyczepa i czy ewentualnie środki transportu ZGK, tj. samochód ciężarowy MAN lub traktor ogrodowy, mogą ciągnąć taką przyczepę. Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił w dalszym toku kontroli, że ZGK nie dysponował pojazdem mogącym ciągnąć ww. przyczepę rolniczą po drogach publicznych.

NIK zwraca uwagę, ze zgodnie z zezwoleniem oraz regulaminem, a także Planem, w określonych okolicznościach ZGK jest zobowiązany do zapewnienia zastępczych punktów poboru wody/dostaw wody beczkowozami. W konsekwencji ZGK powinien był dysponować odpowiednimi regulacjami wewnętrznymi określającymi zasady przechowywania, przygotowania i wykorzystania zbiorników do dystrybucji wody na wypadek zaistnienia sytuacji wymagających zapewnienia dostaw wody w inny sposób niż przy wykorzystaniu istniejącej sieci wodociągowej.

(akta kontroli: t. I, str. 316-350, 366-370; t. IV, str. 445, 476-480; t. V, str. 76-104)

3. ZGK wykonał urządzenie wodne w postaci studni głębinowej nr IV w Pietrzykowicach przed uzyskaniem pozwolenia wodnoprawnego, co było niezgodne z art. 389 pkt 6 Prawa wodnego. W ramach zakończonej 18 września 2020 r. realizacji umowy nr ZGW/DW/09/2019 r. z dnia 27 czerwca 2019 r. na *„Wykonanie otworu zastępczego nr 4 w utworach trzeciorzędowych na ujęciu komunalnym w Pietrzykowicach wraz z wykonaniem obudowy studni z głowicą typu Lange*" wykonawca robót zamontował również obudowę studni[97]. ZGK wykonał uzbrojenie studni poprzez montaż pompy głębinowej wraz rurami i okablowaniem, co nastąpiło w październiku 2021 r. i umożliwiało pompowanie wody (realizacja uzbrojenia studni przez ZGK rozpoczęła się w 2020 r., a po zamontowaniu pompy wykonywano jeszcze dalsze prace związane z montażem osprzętu w 2022 r.)[98]. ZGK 31 października 2022 r. złożył wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego, nie informując organu wydającego pozwolenie wodnoprawne o faktycznym wykonaniu urządzenia wodnoprawnego przed złożeniem wniosku i nie występując w trybie określonym w art. 190 Prawa wodnego o legalizację urządzenia wodnoprawnego. W toku oględzin przeprowadzonych przez NIK 10 maja 2023 r. stwierdzono, że studnia jest przygotowana do eksploatacji. W czasie oględzin nie była pompowana woda, a wodomierz w studni wskazywał pobór wody w ilości 12 585 m^3. W dniu 21

[97] Koszty wykonania otworu eksploatacyjnego wraz z obudową typu Lange wyniosły 1 000,8 tys. zł.
[98] Koszty wykonania uzbrojenia studni wyniosły 103,4 tys. zł.

czerwca 2023 r. zostało wydane pozwolenie wodnoprawne na wykonanie ww. studni.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że powodem wykonania urządzenia wodnego przed uzyskaniem pozwolenia na budowę była chęć zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę odbiorców zaopatrywanych z ujęcia w sytuacji kryzysowej, w przypadku gdy awarii ulegnie jedna z eksploatowanych na ujęciu studni. Wyjaśnił, że przedmiotowa studnia nie jest eksploatowana, a wskazania wodomierza dotyczą wody wydobytej w czasie próbnych testów związanych z podłączeniem nowej studni do SUW w Pietrzykowicach oraz próbnych pompowań przeprowadzonych w 2022 r. W związku z wystąpieniem o pozwolenie wodnoprawne dla nowobudowanej studni, ZGK nie występował z odrębnym wnioskiem o legalizację urządzenia wodnego w trybie przewidzianym w art. 190 Prawa wodnego.

NIK wskazuje, że urządzenia wodne powinny być wykonywane na podstawie pozwolenia wodnoprawnego, a nie przed jego udzieleniem. Ponadto sposób działania ZGK (brak wdrożenia procedury legalizacji istniejącego już urządzenia wodnego, o której mowa w art. 190 Prawa wodnego) prowadził do uniknięcia poniesienia opłaty legalizacyjnej, co w świetle opisanego stanu fatycznego nie powinno mieć miejsca.

(akta kontroli: t. IV, str. 362-438; t. V, str. 1-3, 76-78, 105-185; t. VII, str. 296-299, 302-305, 330-332, 422-447; t. VIII, str. 451-468)

4. Studnie głębinowe nie były prawidłowo zabezpieczone, a część z nich nie była utrzymana w należytym stanie technicznym. Oględziny studni głębinowych zlokalizowanych w Kątach Wrocławskich (studnie IVa i Va), w Pietrzykowicach, Sadkowie i Bogdaszowicach wykazały, że obudowy studni nie były właściwie zabezpieczone przed możliwością ich otwarcia przez osoby nieuprawnione, w postaci kłódek lub zamków patentowych (studnie były zamykane jedynie kluczem trójkątnym). Z pozostałych studni posiadanych przez ZGK jedynie obudowy studni w Gniechowicach były zamykane na zamek typu łucznik. Ponadto w przypadku dwóch studni (nr V a w Kątach Wrocławskich[99] oraz nr II w Pietrzykowicach[100]) czujniki otwarcia studni były niesprawne, a w przypadku studni nr I z w Sadkowie zastosowano nieoryginalny element służący do uruchomienia działania czujnik[101]. W przypadku studni nr I z i nr II w Sadkowie oraz studni nr I z i studni nr III w Pietrzykowicach Kierownik Działu Wodociągów otrzymał z opóźnieniem SMS-y informujące o otwarciu studni (w przypadku studni w Pietrzykowicach już po zakończeniu pobytu na obiektach), a w przypadku studni Bogdaszowicach w czasie oględzin Kierownik Działu Wodociągów nie otrzymał SMS-a sygnalizującego otwarcie studni. W studniach: nr IV a w Kątach Wrocławskich, nr II w Sadkowie, I z w Pietrzykowicach nawiewne otwory wentylacyjne w obudowach studni miały uszkodzone siatki zabezpieczające, a w przypadku studni IV a i V a w Kątach Wrocławskich, I z, II i III w Pietrzykowicach oraz I z i II w Sadkowie, otwory technologiczne w głowicach studni (otwory w metalowych pokrywach znajdujących się pod obudową z tworzywa) nie były zaślepione. W przypadku studni IVa i V a w Kątach Wrocławskich obudowy studni od strony wewnętrznej był zabrudzone osadami pozostałymi po wypływie wody.

[99] W przypadku tej studni był zerwany przewód sygnałowy do czujnika.

[100] Oznaczenie studni według pozwolenia wodnoprawnego. W przypadku tej studni czujnik był przemieszczony z miejsca przy krawędzi obudowy do centralnej jej części, a ponadto był połączony z przewodem sygnalizacyjnym w taki sposób, że stale wskazywał na zamknięcie studni, w konsekwencji czujnik ten nie spełniał swojej funkcji, a miejsce jego położenia w czasie oględzin i sposób podłączenia powodowały, że czujnik nie wskazywał otwarcia obudowy studni.

[101] W przypadku tej studni nałożony był na pałąk czujnika nieoryginalny element uruchamiający działanie czujnika.

Kierownik Działu Wodociągów wyjaśnił, że większość studni nie była przystosowana fabrycznie do montażu kłódek. Przystosowane były tylko studnia nr I z w Smolcu, studnia nr I z w Sadkowie i studnia nr IV w Pietrzykowicach. Przyjmowaliśmy, że zamknięcie na klucz trójkątny jest wystarczającym zabezpieczeniem. Po oględzinach wykonaliśmy otwory umożliwiające zamknięcie obudów studni na kłódkę, z wyjątkiem studni IV a w Kątach Wrocławskich i nr I w Kębłowicach z powodu tego, że posiadają osłony zamka z tworzywa sztucznego i aktualnie przygotowujemy rozwiązanie techniczne umożliwiające montaż kłódki. Na studniach fabrycznie przygotowanych do montażu kłódek po oględzinach zamontowano kłódki. Aktualnie ZGK oczekuje na dostawę kłódek zamykanych w systemie jednego klucza i które zostaną zamontowane w już przygotowanych studniach oraz studniach, które do tego celu zostaną przygotowane. W odniesieniu do niesprawności czujników otwarcia obudów studni Kierownik Działu Wodociągów wyjaśnił, że brak działania czujników spowodowany był brakiem odpowiednich działań i nadzoru ze strony pracowników obsługujących ujęcia. Wyjaśnił również, że nie wie co było bezpośrednią przyczyną tego, że wystąpiły opóźnienia w przesłaniu wiadomości SMS o otwarciu studni oraz że system działa obecnie prawidłowo. W przypadku studni w Bogdaszowicach brak powiadomienia SMS był spowodowany odłączeniem studni w sterowniku. Kierownik Działu Wodociągów wyjaśnił, że brak zaślepienia otworów w pokrywach otworów studziennych był wynikiem niedopatrzenia pracowników obsługujących ujęcie, a w odniesieniu do zabrudzenia studni IV a i V a w Kątach Wrocławskich wyjaśnił, że powstały one w wyniku awarii kolan wewnętrznej instalacji pod obudowami, co spowodowało wycieki wody, a następnie wytrącenie osadu.

Prezes Zarządu ZGK, poinformowany w toku kontroli, w trybie art. 51 ust. 4 ustawy o NIK, o stwierdzonych nieprawidłowościach, wyjaśnił, że obudowy studni przygotowane fabrycznie do zamontowania kłódek zostały w taki sposób zabezpieczone, a pozostałych przypadkach zostaną wyposażone w kłódki dodatkowo utrudniające dostęp do studni. Wyjaśnił, że nastąpiło również zaślepienie otworów w pokrywach otworów studziennych oraz, że zamówiono sitaki zabezpieczające, które zostaną zamontowane w otworach wentylacyjnych. Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił również, że szybkość przychodzenia powiadomień o otwarciu studni zależy od łączności obiektu z systemem. Jeżeli dochodzi do chwilowych zaników lub zmniejszenia zasięgu mogą wystąpić problemy i opóźnienia w przychodzeniu powiadomień. Wskazał również, że wszystkie czujniki otwarcia studni zostały poddane konserwacji lub wymienione na nowe i działają poprawnie. W dniu 28 czerwca 2023 r. Prezes Zarządu ZGK poinformował o usunięciu stwierdzonych w toku oględzin nieprawidłowości dotyczących studni oraz o założeniu kłódek na wszystkich studniach (za wyjątkiem Gniechowic, w przypadku których studnie były zamykane na zamek), z wyłączeniem oczyszczenia obudowy studni nr V a znajdującej się w Kątach Wrocławskich, w zakresie której prace mają się zakończyć do końca lipca 2023 r.

(akta kontroli: t. II, str. 202- 262, t. V, str. 1-3, 76-78, t. VIII, str. 207-210, t. IX, str. 116-119)

5. Zbiorniki wody czystej w Sadkowie nie były prawidłowo zabezpieczone przed dostępem osób nieuprawnionych. W czasie oględzin przeprowadzonych 10 maja 2023 r. stwierdzono, że jedna z pokryw włazów na zbiorniku o pojemności 200 m^3 nie była zablokowana przed możliwością otwarcia poprzez zamknięcie pokrywy kluczem technicznym (kluczem z trzpieniem), w związku z powyższym mogła być otwarta bez użycia narzędzi, a druga z pokryw była zamknięta tylko

przy użyciu klucza technicznego (klucza z trzpieniem). Obie pokrywy, posiadały możliwość założenia kłódek, blokujących możliwość użycia klucza z trzpieniem do otwarcia pokryw, ale kłódki takie nie były zastosowane. W przypadku drugiego ze zbiorników w Sadkowie o pojemności 80 m^3 pokrywa włazu była zamknięta, ale kłódka blokująca możliwość podniesienia pokrywy była otwarta i pokryta korozją. Ponadto w przypadku mniejszego ze zbiorników wody czystej w Sadkowie wewnątrz zbiornika znajdowała się silnie skorodowana drabina. Drabiny z widoczną korozją znajdowały się również w zbiorniku wody czystej w Pietrzykowicach.

Kierownik Działu Wodociągów wyjaśnił, że brak odpowiedniego zabezpieczenia zbiorników był spowodowany prawdopodobnie niedopatrzeniem ze strony pracowników obsługujących ujęcie. Prezes Zarządu ZGK, poinformowany w toku kontroli, w trybie art. 51 ust. 4 ustawy o NIK, o stwierdzonych nieprawidłowościach, wyjaśnił i udokumentował zamknięcie kłódkami włazów do zbiorników wody czystej. Ponadto poinformował, że nie później niż do 30 sierpnia 2023 r. nastąpi wymiana drabiny w zbiorniku w Sadkowie oraz oczyszczenie drabin w Pietrzykowicach, przy czym planowana jest w 2024 r. wymiana drabin w Pietrzykowicach na drabiny ze stali nierdzewnej. W dniu 28 czerwca 2023 r. Prezes Zarządu ZGK poinformował o oczyszczeniu z rdzy drabin w zbiorniku w Pietrzykowicach.

(akta kontroli: t. II, str. 202- 262, t. V, str. 1-3, 76-78, t. VIII, str. 207-210, t. IX, str. 116-119)

6. W 2021 r. ZGK nie zapewnił przeprowadzenia kontroli okresowych obiektów budowlanych wymaganych w art. 62 ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego, przez osobę uprawnioną do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie. Osoba wykonująca te kontrole w zakresie konstrukcyjno-budowlanym posiadała stosowne uprawnienia budowlane, jednakże w czasie kontroli nie była wpisana na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego, a zatem w świetle 12 ust. 1 pkt 5 i ust. 7 Prawa budowlanego, nie była uprawniona do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że było to spowodowane niedokonaniem weryfikacji przez dyrektora ds. technicznych czy osoba dokonująca przeglądów została wpisana na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego.

(akta kontroli: t. V, 275-281, 310-318; t. VII, str. 4-115, 296-299, 330-332; t. VIII, 211-213; t. IX, str. 1-4)

7. ZGK nie prowadził odrębnych książek obiektów budowlanych dla zbiorników wody czystej i nie przeprowadzał odrębnych kontroli tych obiektów udokumentowanych stosownymi protokołami, co było niezgodne z art. 60b ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego[102] w związku z art. 62 Prawa budowlanego.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że zbiorniki wody czystej zlokalizowane na poszczególnych ujęciach eksploatowanych przez ZGK, zostały zakwalifikowane jako obiekty technologiczne przynależące do ujęcia i nie zostały dla nich założone oddzielne książki obiektów budowlanych. W związku z powyższym zbiorniki były poddawane okresowej kontroli wspólnie z pozostałymi składnikami ujęcia.

NIK wskazuje, że zgodnie z art. 60b ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego, książkę obiektu budowlanego prowadzi się na bieżąco dla każdego obiektu budowlanego

[102] Przepis ten obowiązuje od 1 stycznia 2023 r., natomiast w latach 2021-2022 obowiązek prowadzenia książki obiektu budowlanego w przypadku zbiornika wody czystej wynikał z art. 64 ust. 1 Prawa budowlanego w ówczesnym brzmieniu.

niebędącego budynkiem, którego projekt jest objęty obowiązkiem sprawdzenia, o którym mowa w art. 20 ust. 2 tej ustawy. Projekty zbiorników wody czystej podlegają sprawdzeniu, o którym mowa powyżej. Zbiorniki wody czystej, jako obiekty budowlane, powinny być również objęte odrębnymi kontrolami, o których mowa w art. 62 Prawa budowlanego, a z kontroli tych należy sporządzać protokoły, zgodnie z art. 62a ust. 1 ww. ustawy.

(akta kontroli: t. V, str. 1-3, 76-78, 257-327, t. VII, str. 4-228)

8. ZGK nie w pełni rzetelnie realizował obowiązki właściciela obiektu budowlanego, gdyż:

a) nie przeprowadzał kontroli okresowych SUW wraz ze studniami głębinowymi oraz kontroli zbiorników wody czystej, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowalnego (z wyjątkiem częściowych badań instalacji elektrycznych). W przypadku pomiarów elektrycznych nie zachowano natomiast cyklu przeprowadzania tych pomiarów w okresie nie dłuższym niż co 5 lat (pomiary przeprowadzono w 2015 r. w przypadku SUW w Sadkowie oraz w 2016 r. w przypadku SUW w Kątach Wrocławskich, Kębłowicach, Smolcu, Pietrzykowicach oraz Gniechowicach, a kolejne pomiary przeprowadzono w 2022 r.), przy czym pomiary przeprowadzone w 2022 r. nie obejmowały instalacji elektrycznych w studniach głębinowych. W dniach 20-21 czerwca 2023 r. przeprowadzono pomiary instalacji elektrycznych studni głębinowych, które wykazały usterki w przypadku dwóch studni w Kątach Wrocławskich i jednej studni w Pietrzykowicach. Prezes Zarządu ZGK poinformował o podjęciu działań naprawczych;

b) w ramach rocznych kontroli SUW przeprowadzonych w latach 2021-2022 nie kontrolowano stanu studni głębinowych w Kątach Wrocławskich (nr IV a i V a) i Bogdaszowicach, znajdujących się na innych działkach niż SUW w tych miejscowościach, a w rocznych protokołach kontroli, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego, dotyczących innych SUW, nie wskazywano jednoznacznie na objęcie kontrolą również studni głębinowych;

c) w książkach obiektów budowlanych dotyczących SUW, w ramach urządzeń technologicznych, nie wymieniono studni głębinowych (z wyjątkiem książki obiektu budowlanego dotyczącej SUW w Pietrzykowicach);

d) w prowadzonych książkach obiektów budowlanych dotyczących SUW nie zawarto również informacji o osobach uprawnionych do dokonywania wpisów w tych książkach (z wyjątkiem książki prowadzonej dla SUW w Smolcu)[103].

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że generalnie zakres przeprowadzonych przez ZGK kontroli rocznych pokrywa się z zakresem kontroli pięcioletnich i dlatego nie było odrębnych kontroli pięcioletnich. Kontrola studni głębinowych realizowana jest w trybie bieżącym przez służby eksploatacyjne ZGK, w cyklu ok. jeden raz w miesiącu (podczas odczytu wodomierzy studziennych). Obudowy studzienne traktowane są podobnie jak zbiorniki wody czystej, jako obiekty technologiczne przynależne do ujęcia wody i uznane zostały za integralny element technologii uzdatniania. Wyjaśnił również, że studnie głębinowe były poddawane okresowym kontrolom wspólnie z pozostałymi składnikami ujęcia, a brak wzmianek w protokołach kontroli za lata 2021-2022 skierowanych konkretnie w kierunku studni głębinowych świadczy o braku uwag ze strony osób wykonujących przegląd okresowy. Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił również, że brak badań instalacji elektrycznych w studniach głębinowych był wynikiem

[103] Dane w tym zakresie uzupełniono w książkach obiektów budowlanych 19 czerwca 2023 r.

niedopatrzenia, a ZGK wykona w 2023 r. pomiary elektryczne uwzględniające studnie głębinowe. W kwestii przeprowadzania badań instalacji elektrycznej bez zachowania cyklu przeprowadzania tych badań w okresie nie dłuższym niż 5 lat, Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że wynikało to z przejścia na emeryturę osoby odpowiedzialnej za te sprawy i opóźnienie było spowodowane dopiero późniejszym powzięciem wiedzy o konieczności przeprowadzenia tych badań. W odniesieniu do niewskazania w książkach obiektów budowlanych osób upoważnionych do dokonywania wpisów oraz studni głębinowych, Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że wynikało to z niedopatrzenia osób prowadzących książkę, natomiast założenie książek zostało zlecone podmiotowi zewnętrznemu i odbierając książki obiektów budowlanych nie zauważono tego braku.

Prokurent ZGK wyjaśnił natomiast, że w ramach kontroli okresowych w latach 2021-2022 studnie głębinowe były kontrolowane, a zakres kontroli obejmował zewnętrzne oględziny obudów studni. Obudowy studni nie były otwierane. Studnie nr IV a i V a w Kątach Wrocławskich nie zostały skontrolowane w wyniku niedopatrzenia, a studnia w Bogdaszowicach nie była kontrolowana ponieważ nie była eksploatowana. Wyjaśnił również, że zakres kontroli zbiorników wody czystej obejmował zewnętrzny ogląd zbiorników (za wyjątkiem stropów zbiorników w Kątach Wrocławskich i mniejszego zbiornika w Sadkowie[104]) i nie oglądano wnętrza zbiorników.

NIK wskazuje, że jako kontrole okresowe w rozumieniu Prawa budowlanego mogą być kwalifikowane te kontrole, które są przeprowadzane zgodnie z przepisami, przez osoby uprawnione posiadające prawo do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie i które zostały udokumentowane w formie stosownych protokołów. NIK wskazuje, że z treści protokołów rocznych kontroli obiektów budowlanych oraz wyjaśnień Prokurenta ZGK wynikało, że zakres kontroli rocznych nie był zgodny z zakresem wynikającym z art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego. Zdaniem NIK, ZGK powinien uwzględnić w książkach obiektów budowlanych dotyczących SUW również studnie głębinowe, a w protokołach z prowadzonych kontroli jednoznacznie określać, że kontrolą objęto również studnie głębinowe. NIK wskazuje również, że w okresie istnienia obiektów budowlanych powinny być one poddane okresowym kontrolom, niezależnie od tego czy są eksploatowane.

(akta kontroli: t. V, str. 1-78, 257-327, t. VII, str. 4-259, 296-332, t. VIII, str. 198-199, 211-213; t. IX, str. 1-4, 29-79, 95-119,134-212,)

9. ZGK, pomimo otrzymania 13 lipca 2022 r. sprawozdań z badań jakości wody do spożycia przez ludzi[105], z których wynikały przekroczenia wskaźnika mikrobiologicznego – ogólnej liczby mikroorganizmów w temperaturze 22°C w próbkach wody pobranych z wodociągów w Gniechowicach i Sadkowie[106], nie poinformował Burmistrza o stwierdzonych przekroczeniach wartości parametrycznych. Stanowiło to naruszenie § 6 pkt 2 lit. c rozporządzenia w sprawie jakości wody, zgodnie z którym w przypadku tego rodzaju przekroczeń należało powiadomić Burmistrza w terminie nie dłuższym niż 7 dni roboczych od dnia sporządzenia cząstkowego lub całościowego sprawozdania z badań jakości wody.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że nie było w ZGK takiej praktyki, aby o tego rodzaju przekroczeniach informować Burmistrza .

[104] Prokurent wskazał, że strop tego zbiornika był widoczny ze stropu drugiego zbiornika w Sadkowie.
[105] Przeprowadzonych w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody do spożycia przez ludzi.
[106] W przypadku próbki pobranej w Gniechowicach stwierdzono ogólną liczbę mikroorganizmów w temperaturze 22°C – 217 [jtk/1ml], a w przypadku próbki pobranej w Sadkowie – 141 [jtk/1ml] wobec zalecanej ogólnej liczby mikroorganizmów nieprzekraczającej 100 [jtk/1ml].

(akta kontroli: t. VIII, str. 211-213, 218-226; t. IX, str. 1-19)

10. W latach 2021-2023[107], w przypadku wystąpienia nieprzewidywanych zakłóceń w realizacji dostaw wody, ZGK nie informował Burmistrza o takich sytuacjach (poza zdarzeniem z maja 2022 r. w wyniku którego dostarczano wodę zbiornikami do transportu i dystrybucji wody), co było niezgodne § 17 regulaminu[108]. Zgodnie z regulaminem, ZGK w przypadku nieprzewidywanych zakłóceń w realizacji usług zaopatrzenia w wodę, winno niezwłocznie poinformować Burmistrza oraz odbiorców usług w sposób zwyczajowo przyjęty, w tym przez umieszczenie informacji na swojej stronie internetowej.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że nie było w ZGK takiej praktyki aby informować Burmistrza. Nie było na tyle dużych awarii (długotrwałych lub o znacznym zasięgu, wymagających dostaw wody w inny sposób niż wodociągiem), które wymagałyby przekazania takich informacji.

(akta kontroli: t. I, str. 300-315, t. VIII, str. 211-213)

11. ZGK w prowadzonej ewidencji awarii nie odnotowywał faktu zakłóceń, w tym przerw w dostawie wody i nie w pełni dokumentował przekazanie niezwłocznie mieszkańcom informacji o zakłócenia w dostawach wody w sposób umożliwiający wykazanie prawidłowego wywiązywania się z obowiązków informacyjnych, wynikających postanowień regulaminów dostarczania wody[109], w tym dotyczących umieszczenia informacji na stronie internetowej. Na podstawie opisu awarii zawartych w bazie danych pn. „Plan dnia" oraz porównania danych z tej bazy ze stroną internetową ZGK[110]. Spółka wykazała 44 przypadki, w których w ww. okresie mogły nastąpić przerwy w dostawie wody w związku z awariami. ZGK udokumentował 22 przypadki, w których informacja o zakłócenia w dostawie wody spowodowanych awariami (przerwach w dostawie, a w jednym przypadku o obniżonym ciśnieniu) została przekazana do mieszkańców poprzez stronę internetową[111]. Ponadto w dodatkowych dwóch przypadkach informacja została przekazana za pośrednictwem serwisu społecznościowego.

Prezes Zarządu ZGK wyjaśnił, że według jego wiedzy powiadomienia mieszkańców były dokonywane w przypadku wszystkich awarii skutkujących przerwami lub zakłóceniami w dostawie wody. Powiadomienia były dokonywane poprzez stronę internetową, media społecznościowe i osobiście – przez monterów usuwających awarie – w przypadku awarii o małym zasięgu. Nie archiwizowano informacji umieszczonych na stronie internetowej lub w mediach społecznościowych, zdarzało się nadpisywanie informacji na wcześniej umieszczonych powiadomieniach. Nie praktykowano dokumentowania faktu osobistego powiadamiania mieszkańców przez monterów.

NIK wskazuje, że w świetle obowiązujących w okresie objętych kontrolą regulaminów dostarczania wody i odbioru ścieków mieszkańcy powinni być

[107] Do 30 kwietnia 2023 r.

[108] W okresie do 30 grudnia 2021 r. było to niezgodne z art. 19 regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Kąty Wrocławskie, ustalonego uchwałą nr XLVI/587/18 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 11 października 2018 r.

[109] Do dnia 30 grudnia 2021 r. z art. 19 regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Kąty Wrocławskie, ustalonego uchwałą nr XLVI/587/18 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 11 października 2018 r., a następnie z § 17 regulaminu.

[110] Pierwsza informacja dotycząca zakłóceń w dostawie wody, zawarta na aktualnej stronie internetowej ZGK, datowana jest na 21 lutego 2022 r.)

[111] Na aktualnej stronie internetowej ZGK w okresie od 21 lutego 2022 r. zamieszono 22 informacje o zakłóceniach (przerwach w dostawie wody, a w jednym przypadku o spadku ciśnienia), natomiast z bazy danych „Plan dnia" wynikało, że takie zakłócenia mogły wystąpić w 25 przypadkach – na stronie internetowej nie było informacji o zdarzeniach z 22 marca 2022 r. 26 maja 2022 r. i 8 sierpnia 2022 r.

każdorazowo informowani o zakłóceniach w dostawach wody, w tym poprzez stronę internetową. W konsekwencji ZGK powinien posiadać dowody wywiązania się z prawidłowej realizacji obowiązków wskazanych w ww. regulaminach.

(akta kontroli: t. VIII, str. 207-220, 227-231,484-487; t. IX, str. 116-119, 213-248, 285-287)

12. Na ogrodzeniu strefy ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych w Kątach Wrocławskich (w przypadku studni głębinowej nr V a), 10 maja 2023 r. stwierdzono brak tablicy informacyjnej określonej w art. 129 ust. 2 Prawa wodnego. Po oględzinach przeprowadzonych w ramach kontroli NIK tablica informacyjna na ogrodzeniu ujęcia została zamontowana.

W przypadku trzech studni (dwóch w Kątach Wrocławskich oraz jednej w Pietrzykowicach) stwierdzono w wyniku oględzin miejscowe uszkodzenia lub ubytki ogrodzenia, które również zostały naprawione w toku kontroli (za wyjątkiem spękanej podmurówki betonowej).

Kierownik Działu Wodociągów wyjaśnił, że brak tablicy informacyjnej był spowodowany niedopatrzeniem pracowników obsługujących ujęcie. Kilka miesięcy wcześniej była zamontowana wymagana tablica informacyjna.

(akta kontroli: t. II, str. 202-262; t. VIII, str. 207-210, t. IX, str. 116-119)

OCENA CZĄSTKOWA

ZGK zapewnił wysoką dywersyfikację dostaw wody i alokację wody w zbiornikach wody czystej, podejmując stale działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa dostaw wody siecią wodociągową. W aspekcie bezpieczeństwa dostaw wody w przypadku braku możliwości przesyłania wody siecią wodociągową, zasoby ZGK były jednak niewystarczające do pokrycia fizjologicznego zapotrzebowania mieszkańców Gminy na wodę do spożycia, co w cenie NIK wymaga podjęcia działań naprawczych, które częściowo zostały już zrealizowane w toku kontroli poprzez zwiększenie liczby zbiorników do transportu i dystrybucji wody. Ponadto w działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono nieprawidłowości polegające w szczególności na: [1] realizacji dostaw wody zbiornikami do transportu i dystrybucji wody w sytuacji nieposiadania atestów higienicznych dla tych zbiorników, [2] nieprawidłowym zabezpieczeniu fizycznym studni głębinowych[112] i dwóch zbiorników wody czystej przed dostępem osób nieuprawnionych oraz nieutrzymywaniu sprawności urządzeń sygnalizujących otwarcie części studni, [3] wykonaniu urządzenia wodnego (studni) bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, [4] nieinformowaniu Burmistrza o przypadkach zakłóceń w dostawach wody i jej niewłaściwej jakości, [5] nie w pełni rzetelnym wykonywaniu obowiązków w zakresie kontroli obiektów budowlanych określonych w przepisach Prawa budowlanego.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę i wnioski:

Uwaga

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że opisane w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym nieprawidłowości wskazują na potrzebę sporządzenia oceny ryzyka zagrożeń dotyczących zapewnienia ciągłości dostaw wody w Gminie,

[112] Za wyjątkiem dwóch studni w Gniechowicach.

przeprowadzenia analizy stanu zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych oraz przeprowadzenia analizy zasobów Przedsiębiorstwa pod kątem zidentyfikowania potrzeb/niedoborów, celem zapewnienia skutecznego działania w sytuacjach kryzysowych.

Wnioski

1. Zapewnienie zbiorników do transportu i dystrybucji wody wraz ze środkami transportu, umożliwiających dystrybucję wody do mieszkańców Gminy na poziomie zapewniającym co najmniej pokrycie fizjologicznego zapotrzebowania na wodę.
2. Rozważenie wprowadzenia uregulowania wewnętrznego określającego zasady ochrony studni głębinowych oraz zbiorników wody czystej przed dostępem osób nieuprawnionych, w tym w zakresie okresowego sprawdzanie stanu zabezpieczeń.
3. Prowadzenie ewidencji awarii w sposób spełniający warunki określone w zezwoleniu na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, w tym określanie zasięgu awarii oraz czasu trwania zakłóceń lub przerw w dostawach wody.
4. Przekazywanie do Burmistrza rocznych sprawozdań dotyczących częstotliwości, przyczyn i czasu usuwania awarii, o których mowa w zezwoleniu na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.
5. Realizowanie obowiązku informowania Burmistrza o zakłóceniach, w tym przerwach w dostawach wody oraz w przypadkach określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody.
6. Rzetelne realizowanie harmonogramów badań wody uzgodnionych z PPIS w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody do spożycia przez ludzi, w aspekcie zakresu przedmiotowego przeprowadzanych badań.
7. Zapewnienie ujęcia w Planie rzetelnych danych o zasobach niezbędnych do realizacji dostaw wody w sytuacjach kryzysowych.
8. Każdorazowe informowanie mieszkańców poprzez stronę internetową ZGK o przypadkach zakłóceń, w tym przerw w dostawach wody oraz dokumentowanie tego faktu, jak również faktu informowania mieszkańców w inny sposób zwyczajowo przyjęty.
9. Poinformowanie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie o faktycznym wykonaniu urządzenia wodnego – studni głębinowej nr IV w Pietrzykowicach przed uzyskaniem pozwolenia wodnoprawnego z 21 czerwca 2023 r.
10. Rzetelne wykonywanie obowiązków w zakresie przeprowadzania kontroli okresowych obiektów budowlanych, o których mowa w Prawie budowlanym.
11. Przeprowadzenie kontroli okresowych obiektów budowlanych (SUW wraz ze studniami głębinowymi oraz zbiorników wody czystej), o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego.
12. Zaprowadzenie książek obiektów budowlanych dla zbiorników wody czystej.
13. Dokonanie wymiany skorodowanej drabiny w zbiorniku wody czystej w Sadkowie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, 30 czerwca 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis

Kontroler
Edward Klatka
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis